

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luotsauslain ja alusliikennepalvelulain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi luotsauslakia ja alusliikennepalvelulakia. Luotsauslakiin otettaisiin luotsinkäyttövelvollisuutta ja luotsaustutkintoja ja niiden järjestämistä koskevat vaatimukset. Luotsaustutkintoja voisivat järjestää vaatimukset täyttävät oppilaitokset, jotka Liikenteen turvallisuusvirasto on hyväksynyt. Luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden saamisen edellytyksistä säädettäisiin lain tasolla. Pienten alusten, nesteytettyä maakaasua ja kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä kuljettavien alusten sekä jäänmurtajien luotsinkäyttövaatimuksia helpotettaisiin. Luotsauslain noudattamisen valvontaa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Luotsauslakiin otettaisiin uusia määritelmiä, joista pääosa liittyy nykyisestä luotsausasetuksesta lakiin siirrettäviin säännöksiin. Muutoksenhakua koskevia säännöksiä täsmennettäisiin oppilaitosten tekemien päätösten osalta. Alusliikennepalvelulakiin lisättäisiin VTS-viranomaisen luotsausta koskevien havaintojen ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös ja lain soveltamisalaa täsmennettäisiin vastaavasti. Samalla kevennettäisiin hinaajien ilmoitusmuodollisuuksia. Luotsauslain muutoksella hinausyhdistelmät ja pienet alukset jäisivät sääntelyn ja hallinnollisten menettelyjen ulkopuolelle, joten muutos edistäisi pääministeri Juha Sipilän hallituksen säädösten sujuvoittamistavoitteiden toteutumista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Luotsauksesta Suomen vesialueilla säädetään luotsauslaissa (940/2003). Luotsauslain 5 §:n mukaan alusten on käytettävä luotsia Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luotsattavaksi väyliksi määritellyillä vesilain (587/2011) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitetuilla yleisillä kulkuväylillä, jos aluksen lastin vaarallisuus taikka aluksen koko sitä edellyttävät. Luotsinkäyttövelvollisuus koskee myös ulkomaista valtionalusta. Luotsinkäyttövelvollisia eivät ole Suomen valtion omistamat, ei kaupallisessa liikenteessä olevat alukset, yleisiin teihin kuuluvat lautat sekä venäläiset alukset liikennöidessään Saimaan kanavan vuokra-alueella. Luotsinkäyttövelvollisuudesta ovat vapautetut alukset, joiden päällikölle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt linjaluotsinkirjan tai erivapauden sekä Saimaan vesialueella liikennöivät kotimaan liikenteen alukset.

Luotsinkäyttövelvollisuus on määritelty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa (246/2011). Sen mukaan luotsinkäyttövelvollisuus on Suomen aluevesillä aluksella, joka kuljettaa irtolastina öljyä, nesteytettyä kaasua, haitallisia nestemäisiä aineita tai vaarallista kiinteää irtolastia, INF-lastia tai on suurimmalta pituudeltaan yli 70 metriä tai suurimmalta leveydeltään yli 14 metriä tai suurimmalta sallitulta kesälastisyväykseltään suolaisessa vedessä yli 4,5 metriä. Saimaan vesialueella tai Saimaan kanavalla luotsinkäyttövelvollisuuden kokorajana on kokonaispituus, joka on yli 25 metriä. Suomessa luotsinkäyttövelvollisuuden kokorajat poikkeavat Ruotsissa ja Norjassa voimassa olevista raja-arvoista.

Vaarallisia lasteja koskevat vaatimukset eivät nykyisin mahdollista nesteytettyä maakaasua (liquefied natural gas, LNG) tai kevyttä polttoöljyä lastinaan kuljettavien alusten jättämistä luotsinkäyttövelvollisuuden ulkopuolelle. Muutos olisi tarpeen, jotta ympäristöystävällistä LNG:tä tai vähärikkistä kevyttä polttoöljyä polttoaineena käyttävien alusten polttoainetäydennykset voitaisiin hoitaa pienillä tankkialuksilla satamissa tai niiden läheisyydessä.

Lain mukaan luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden saaminen edellyttää Liikenteen turvallisuusviraston järjestämän luotsaustutkinnon suorittamista. Luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden saamisen edellytyksenä olevista luotsaustutkinnoista säädetään tällä hetkellä valtioneuvoston asetuksessa.

Laivasimulaattorissa tehtävällä harjoittelulla voitaisiin korvata myös osa harjoittelumatkoista. Nykyinen laki ei kuitenkaan mahdollista tätä. Lisäksi asetuksessa on luotsaustutkintoja koskevia vaatimuksia, joista olisi säädettävä lain tasolla.

Luotsinkäyttövelvollisuus Saimaan kanavan vuokra-alueella perustuu Saimaan kanavan Venäjälle kuuluvan osan vuokraamista Suomen tasavallalle koskevaan sopimukseen Venäjän federaation ja Suomen tasavallan välillä (SopS 7-8/2012). Luotsauslaissa ei ole määritelty Saimaan kanavan vuokra-alueita, Saimaan kanavaa eikä Saimaan vesialuetta. Luotsinkäyttövelvollisuutta koskevia säännöksiä ja määritelmiä on tarpeen täsmentää myös tältä osin.

Luotsaustoiminnan valvonta on tällä hetkellä säädetty Liikenteen turvallisuusviraston tehtäväksi. Virastolla ei kuitenkaan ole käytännössä edellytyksiä valvoa luotsaustoimintaa ja alusten luotsinkäyttöä muutoin kuin satamissa tehtävillä tarkastuksilla. Sen sijaan VTS-viranomainen voisi valvoa sekä luotsaustoimintaa että alusten luotsinkäyttöä ja luotsinkäyttövapautuksia, koska kaikki Suomen aluevesillä liikkuvat alukset ovat VTS-keskusten valvonnan piirissä. VTS-keskusten osallistuminen luotsauksen valvontaan edellyttäisi kuitenkin, että siitä säädetään sekä luotsauslaissa että alusliikennepalvelulaissa.

1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Luotsauksesta ei ole kansainvälisiä säännöksiä eikä EU-lainsäädäntöä. Luotsaustoimintaa koskeva lainsäädäntö on pääpiirteiltään kuitenkin melko samanlaista kaikissa EU-maissa. Suomen luotsausta koskeva lainsäädäntö on pääosin samanlainen kuin Norjassa ja Ruotsissa. Myös olosuhteet ovat Suomessa ja Ruotsissa monilta osin samanlaiset ja maiden välillä on paljon linjaliikennettä. Suomessa aluksen pituuteen tai leveyteen perustuva luotsinkäyttövelvollisuus on tiukempi kuin Ruotsissa ja Norjassa.

Norjassa luotsinkäyttövelvollisuuden laukaiseva pituus on 70 metriä ja leveys 20 metriä, mutta syvyykselle ei ole raja-arvoa. Kaksoisrunkoiset alukset, jotka kuljettavat irtolastina MARPOL-yleissopimuksen liitteessä I mainittuja vaarallisia ja ympäristöä pilaavia aineita ja joiden pituus on 50 metriä tai pienempi, eivät ole luotsinkäyttövelvollisia. MARPOL liite I kattaa kaikki öljytuotteet. Luotsinkäyttövelvollisia eivät myöskään ole alukset, jotka kuljettavat irtolastina nesteytettyä kaasua, mikäli aluksen pituus on korkeintaan 50 metriä. Hinausyhdistelmä on Norjassa luotsinkäyttövelvollinen, jos hinattavan pituus on 50 metriä tai enemmän. Hinaajalta ei erikseen edellytetä automaattista tunnistusjärjestelmää.

Norjassa linjaluotsinkirjan käyttöä on rajoitettu vaarallista ja ympäristöä pilaavia irtolasteja kuljettavilla aluksilla. Linjaluotsinkirjaa ei voi käyttää kaksoisrunkoinen alus, jonka pituus on 90 metriä tai enemmän silloin, kun se kuljettaa irtolastina MARPOL-yleissopimuksen liitteessä I mainittuja aineita tai aineita, joiden leimahduspiste on alhaisempi kuin 23 astetta celsiusta, tai MARPOL-yleissopimuksen liitteessä II tarkoitettuja luokan Y aineita.

Ruotsissa luotsinkäyttövelvollisuutta määrittävät alusten kokorajat ovat alue- ja väyläkohtaisia. Joillain väylillä syväysraja ei ole ja niillä väylillä, joilla syväysraja on, se vaihtelee 4,5 ja 5,5 metrin välillä. Pelkästään syväysrajan ylitys ei kuitenkaan laukaise hinaajan, työntöhinaajan, kalastusaluksen tai jäänmurtajan luotsinkäyttövelvollisuutta. Ruotsissa hinausyhdistelmä on luotsinkäyttövelvollinen, jos hinattavan pituus on 70 metriä tai enemmän tai leveys 14 metriä tai enemmän. Hinausyhdistelmä, jossa hinaaja on kytketty kiinteästi hinattavaan ja työntää sitä, katsotaan alusyhdistelmäksi ja siihen sovelletaan aluksia koskevia rajoja.

Ruotsissa kaksoisrunkoiset, öljytuotteita kuljettavat alukset kuuluvat luotsinkäyttövelvollisuusluokkaan 2 ja ne ovat luotsinkäyttövelvollisia, jos niiden koko on sama tai suurempi kuin väyläkohtaisesti määritellyt luotsinkäyttövelvollisuuden kokorajat. Luotsinkäyttövelvollisuusluokan 2 pituusraja on Tukholman saaristossa 70 metriä. Avonaisilla vesialueilla pituusraja on suurempi, kuten Sundsvallin lahdella 90 metriä ja Göteborgin ankkuripaikalla 100 metriä.

1.3 Nykytilan arviointi

Luotsinkäyttövelvollisuuden kokorajat ovat joiltain osin Suomessa pienemmät kuin Ruotsissa ja Norjassa. Tämän johdosta pienetkin alukset hakevat luotsinkäyttövapautuksia, mikä

aiheuttaa hallinnollisia menettelyjä ja kustannuksia merenkulkuelinkeinolle ja vaikeuttaa toiminnan joustavaa järjestelyä. Lisäksi nesteytettyä maakaasua tai öljytuotteita irtolastina kuljettavat alukset ovat Suomessa luotsinkäyttövelvollisia koosta riippumatta.

Luotsauslain soveltamisen yhteydessä on ilmennyt ongelmia muun muassa siksi, että laissa ei ole määritelty siinä esiintyviä käsitteitä. Lisäksi asetuksessa on säännöksiä, joista pitäisi säätää lain tasolla. Hallinnon yksinkertaistamiseksi ja oppilaitosten ammattitaidon hyödyntämiseksi olisi järkevää siirtää luotsaustutkintojen järjestäminen merenkulkijoiden koulutusta hoitaville oppilaitoksille. Tämä edellyttää selkeää lain tasoista sääntelyä.

Hallinnon yksinkertaistamisen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten näkökulmasta on noussut tarve tarkastella luotsinkäyttövelvollisuuden perusteita ja erityisesti huomioida muissa Pohjoismaissa vallitseva käytäntö. Suomen rannikon väylästä kehitetään jatkuvasti turvallisemmaksi syventämällä väyliä ja parantamalla merenkulun turvalaitteita. Lisäksi Suomen rannikon vesiltä on alusten käytössä ajantasaiset merenmittaustiedot ja elektroniset merikartat. Alusten navigointilaitteiden kehitys ja alusliikenteen valvonnan tehostaminen ovat viime vuosina lisänneet navigoinnin turvallisuutta.

Luotsaukseen liittyvien onnettomuuksien yhteydessä Onnettomuustutkintakeskus on kiinnittänyt huomiota virallisten luotsipaikkojen lainmukaiseen merkitykseen, luotsaustoiminnan menettelytapoihin sekä luotsausorganisaation ja VTS-keskusten yhteistyöhön ja sen kehittämisen tarpeeseen. Aluksen päällikön on käytettävä luotsauslain mukaan luotsia väylillä, jotka on määrätty luotsattaviksi väyliksi. Luotsin on noustava laivaan ja poistuttava laivasta virallisella luotsipaikalla ellei tämä ole sää- tai jääolosuhteiden vuoksi mahdotonta. Poikkeavasta paikasta on kuitenkin sovittava aluksen päällikön kanssa ja ilmoitettava VTS-keskukselle. VTS-viranomaisella on toimivalta valvoa alusliikenteen turvallisuutta VTS-alueilla, mutta ei erillistä toimivaltaa valvoa luotsauslain noudattamista eikä velvoitetta toimia yhteistyössä luotsausyhtiön kanssa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Luotsauslaki

Esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää luotsinkäyttövelvollisuutta koskevia säännöksiä ja hallintomenettelyjä sekä saattaa ne paremmin yhdenmukaisiksi Ruotsin ja Norjan kanssa. Lisäksi tavoitteena on edistää nesteytetyn maakaasun ja vähärikkisen kevyen polttoöljyn käyttöä kaupp-aluksilla sekä lisätä merenkulkuelinkeinoen toimintaedellytyksiä.

Esityksellä poistettaisiin aluksen syväys luotsinkäyttövelvollisuutta määrittävänä tekijänä ja helpotettaisiin hinausyhdistemien luotsinkäyttövelvollisuutta. Luotsinkäyttövelvollisuus poistettaisiin jäänmurtaajilta, joita käytetään jäänmurtaaja-avustuksen antamiseen alusten jääluokista ja jäänmurtaaja-avustuksesta annetussa laissa (1121/2005) tarkoitetun tilauksen perusteella. Ehdotetut muutokset vähentäisivät hinaajiin ja joihinkin muihin pieniin aluksiin kohdistuvaa sääntelyä ja hallinnollisia menettelyjä.

Nesteytettyä maakaasua tai kevyttä polttoöljyä kuljettaville säiliöaluksille, joiden pituus on korkeintaan 90 metriä, annettaisiin mahdollisuus saada linjaluotsikirja ja sitä kautta vapautua luotsinkäyttövelvollisuudesta. Tämä mahdollistaisi LNG:tä ja vähärikkistä kevyttä polttoöljyä käyttävien suurten matkustaja- ja lastialusten polttoainetäydennysten tekemisen pienillä säiliöaluksilla.

Luotsinkäyttövelvollisuutta ja luotsaustutkintoja koskevat vaatimukset siirrettäisiin asetuksesta lakiin. Lakiin otettaisiin uudet säännökset, jotka koskevat luotsaustutkintojen järjestämistä ja tutkintovaatimuksia. Nämä säännökset mahdollistaisivat sen, että vaatimukset täyttävät ammattikorkeakoulut ja oppilaitokset voisivat järjestää luotsaustutkintoja.

Yleispoikkeuksia koskevia säännöksiä täsmennettäisiin ja poikkeusmahdollisuutta laajennettaisiin vesi- ja väylätyömailla tehtäviin rakennus- ja huoltotöihin sekä tutkimustoimintaan. Poikkeus velvollisuudesta käyttää luotsia olisi mahdollista myöntää saariston myös liikenne- ja kuljetuspalvelujen turvaamiseksi sekä hinauksessa suoritettavalle erikoiskuljetukselle.

Lain valvontaa koskevia säännöksiä täydennettäisiin niin, että aluksen päällikölle säädettäisiin velvoite ilmoittaa VTS-alueelle tullessaan, käyttääkö hän luotsia vai onko hänellä vapautus. VTS-viranomaiselle säädettäisiin velvoite ilmoittaa Liikenteen turvallisuusvirastolle havainnoistaan, jotka koskevat luotsauspalvelujen tarjoamista, luotsausta ja luotsinkäyttöä. VTS-viranomaisen velvollisuuksia koskevat säännökset otettaisiin myös alusliikennepalvelulakiin.

Luotsaustoiminnan lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta edistettäisiin siten, että luotsausyhtiöllä olisi velvoite laatia toimintakäsikirja, jonka yhtiö olisi velvollinen toimittamaan luotsausta valvovalle Liikenteen turvallisuusvirastolle.

2.2 Alusliikennepalvelulaki

Alusliikennepalvelulakiin lisättäisiin VTS-viranomaiselle velvoite ottaa vastaan luotsinkäyttövelvollisten alusten luotsinkäyttöön liittyvät ilmoitukset sekä ilmoittaa luotsauslain noudattamista koskevista havainnoistaan siten kuin luotsauslaissa säädetään. VTS-viranomaisen olisi määriteltävä myös alusliikennepalvelua koskevassa toimintakäsikirjassa luotsauslaissa säädettyjä velvoitteita koskevat menettelyt, ilmoituskäytännöt ja yhteistyö Liikenteen turvallisuusviraston ja luotsausyhtiön kanssa. Alusliikennepalvelulain soveltamisalaa koskevaa 3 §:ää muutettaisiin niin, että soveltamisalassa huomioitaisiin merenkulun tiedonhallinta ja ilmoitusvelvollisuudet. Samalla helpotettaisiin satamasta toiseen siirtyvän hinaajan ilmoitusvelvollisuutta. Soveltamisalan muutos mahdollistaisi luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien ilmoitusten vastaanottamisen ja luotsauslain noudattamista koskevien havaintojen tekemisen ja ilmoittamisen.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan pääosin myönteisiä vaikutuksia merenkulkuelinkeinon ja hallinnon kannalta. Esityksellä helpotettaisiin hinaajien ja muiden pienten alusten luotsinkäyttövelvollisuutta sekä täsmennettäisiin lakia luotsinkäyttövelvollisuuden, luotsin ohjauksen, linjaluotsinkirjan ja erivapauden myöntämisen edellytyksiä. Käytännössä hinausyhdistelmät ja pienet alukset jäisivät sääntelyn ulkopuolelle, mikä edistäisi tavoitetta sujuvoittaa säädöksiä. Luotsauslain valvonnan tehostamisella arvioidaan olevan merenkulun turvallisuuteen ja ympäristövahinkojen ennalta ehkäisyyn liittyviä myönteisiä vaikutuksia.

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Esitetyt täsmennykset selkeyttävät ja helpottavat luotsinkäyttövelvollisuutta. Pienet alukset, hinausyhdistelmät ja jäänmurtajat eivät enää joutuisi hakemaan luotsinkäyttövapautuksia ja maksamaan tästä aiheutuvia kuluja. Luotsinkäytöstä vapautuvia aluksia arvioidaan olevan noin 110.

Erivapaus myönnetään henkilölle, joten yhtä alusta kohden voi olla useita erivapauksia. Yhden erivapauden hinta on noin 5700 euroa, josta hallinnon osuus noin 650 euroa. Erivapauden kustannuksista vastaa yleensä laivanisäntä. Hinausyhdistelmän vapautumisen edellytyksenä olevasta AIS-laitteesta voi aiheutua jonkin verran lisäkuluja laivanisännälle.

Luotsinkäyttövapautushakemusten väheneminen pienentäisi Liikenteen turvallisuusviraston henkilökunnan työmäärää sekä vähentäisi jonkin verran viraston tuloja. Virasto voi omilla toimillaan tasapainottaa toimintansa asiakkaiden tarpeita vastaavaksi, joten esityksellä ei olisi valtion talouden kannalta merkittäviä vaikutuksia.

Pienten LNG:tä tai kevyttä polttoöljyä kuljettavien säiliöalusten vapauttaminen luotsinkäyttövelvollisuudesta linjaluotsinkirjalla mahdollistaisi LNG:tä ja kevyttä polttoöljyä käyttävien matkustaja- ja lastialusten polttoainetäydennyksiin liittyvän liiketoiminnan Suomen satamissa ja helpottaisi suurten alusten polttoainetäydennyksiä. Muissa Itämeren maissa on runsaasti laivojen polttoainetäydennyksiin liittyvää liiketoimintaa.

Esitetyt luotsinkäyttövelvollisuutta koskevat muutokset kohdistuvat pääosin pieniin aluksiin, jotka ovat tällä hetkellä vapautettuja luotsinkäytöstä erivapauden nojalla. Tulevaisuudessa muutokset saattavat vähentää jonkin verran luotsausten määrää ja siten vaikuttaa luotsausyhtiön toimintaan ja talouteen. Osakeyhtiönä toimivalla yhtiöllä on kuitenkin mahdollisuus sopeuttaa toimintansa kysyntään, joka vaihtelee muutenkin taloussuhdanteiden ja vientikuljetusten määrän ja painopisteiden mukaisesti.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

3.2.1 Liikenteen turvallisuusvirasto

Luotsaustutkintojen järjestämisen siirtäminen oppilaitoksille mahdollistaisi oppilaitosten osaamisen ja laitteiden hyödyntämisen nykyistä tehokkaammin ja vähentäisi Liikenteen turvallisuusviraston tehtäviä jonkin verran. Virasto voi omilla toimillaan mitoittaa henkilöresurssit tehtävien laajuuden mukaisiksi.

3.2.2 VTS-viranomainen

VTS-viranomaiselle esitetty uusi luotsauksen valvontavelvollisuus on pääosin mahdollista hoitaa VTS-palvelun yhteydessä, kun alukset tekevät pakolliset ilmoitukset. Aluksen päällikön velvollisuus ilmoittaa luotsinkäytöstä tai vapautuksesta aluksen tullessa VTS-alueelle ja VTS-keskusten käytettävissä olevat tiedot luotseista ja linjaluotsinkirjoista, erivapauksista ja yleispoikkeuksista sekä käynnissä olevista ja tilatuista luotsauksista parantavat VTS-keskusten tilannetietoisuutta. VTS-keskusten kyky reagoida poikkeaviin liikennetilanteisiin paranee, mikä lisää merenkulun turvallisuutta ja sujuvuutta.

3.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan ympäristön kannalta kielteisiä vaikutuksia. Hinaajien, jäänmurtajien ja muiden pienten alusten vapautuminen luotsinkäyttövelvollisuudesta ei muuta nykytilaa merkittävästi. Pääosin kaikki nämä alukset ovat nykyisinkin vapautettuja luotsinkäyttövelvollisuudesta vuoden 2011 alkuun voimassa olleiden vaatimusten mukaisella erivapaudella.

Suurimmalla osalla hinaajista on jo tällä hetkellä pakollisena varusteena automaattinen tunnistusjärjestelmä (AIS), joka lähettää aluksen tunnistetiedot, aluksen perustiedot, mukaan

lukien syväyksen sekä suunnan ja nopeuden laitteen kantomatkan sisällä oleville muille aluksille ja VTS-keskuksille.

Hinaajat ja jäänmurtajat eivät kuljeta irtolastina vaarallisia ja ympäristö pilaavia aineita eikä niiden oma polttoaine määrä ole merkittävän suuri. Onnettomuustilastojen mukaan hinaajille ja jäänmurtajille sattuu harvoin onnettomuuksia eivätkä onnettomuudet ole yleensä vakavia eikä niistä aiheudu ympäristövahinkoja.

Ympäristövaikutusten kannalta keskeistä on onnettomuuksien ennalta ehkäisy alusliikenteen turvallisuutta edistävillä toimilla. Alusliikenteen turvallisuutta edistävät väylästäön turvallisuuden ja ajantasaisten merenmittaustietojen ja merikarttojen lisäksi alusten navigointilaitteita ja miehistön pätevyyttä koskevat vaatimukset. Tätä on selvitetty tarkemmin turvallisuusvaikutuksia koskevassa kohdassa 3.4.

Pienten LNG:tä ja kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä kuljettavien alusten vapauttaminen luotsinkäytöstä mahdollistaisi alukselta alukselle tehtävät polttoainetäydennykset ja helpottaisi siten LNG:n ja kevyen tai vähärikkisen polttoöljyn käyttöä suurissa aluksissa. Tämä puolestaan vähentäisi alusliikenteen ympäristöhaittoja.

Kaksoisrunkoisten, pienten kevyttä polttoöljyä kuljettavien säiliöalusten lasti on kaksoisrungon takana ja jakaantuneena useisiin lastitankkeihin. Jos kevyttä polttoöljyä joutuu mereen, se haihtuu nopeasti, mutta on vahingollista veden pieneliöille. Pienten säiliöalusten lastimäärä on aluksen koosta riippuen 1000 – 4000 tonnia. Suurilla kuivarahtialuksilla, jotka nykyisin voivat saada luotsinkäyttövapautuksen, voi helposti olla 1000 – 2000 tonnia polttoainetta tankeissaan, vaikka niissä ei ole kaksoisporajaa.

Öljynjalostuksen kaasumaiset tuotteet eivät ole meriympäristön kannalta ongelmallisia edes onnettomuustilanteessa, koska ne purkautuvat ilmakehään eivätkä päädy meriympäristöön, kuten raakaöljy tai sen nestemäiset jalostustuotteet. Nesteyttämällä maakaasu tiivistyy 600-kertaisesti. Jos LNG:tä vuotaa ilmakehään, se höyrystyy välittömästi ilmaa kevyemmäksi metaaniksi. Metaanin syttymisrajat ilmassa ovat noin 5 – 15 tilavuusprosenttia. LNG:n riskit eivät liity meriympäristöön, vaan yleisesti turvallisuuteen. Nämä riskit on jo otettu huomioon alusten teknisissä vaatimuksissa ja miehistön pätevyysvaatimuksissa. LNG-kuljetuksista on maailmalla julkaistu useita riskianalysiraportteja.

Öljysäiliöalusten riskit huomioidaan aluksen rakennetta, teknisiä järjestelmiä ja miehistön koulutusta ja pätevyyttä koskevissa vaatimuksissa. Alukselta alukseen tehtävään polttoainetäydennykseen sisältyy erilaisia teknisiin ja inhimillisiin tekijöihin liittyviä riskejä, mutta luotsinkäyttövelvollisuus ei ole keino näiden riskien vähentämisessä. Merenkulun neuvottelukunnan aloitteesta tehdyssä tutkimuksessa (http://www.trafi.fi/tietopalvelut/julkaisut/2012_julkaisut/pienten_sailioalusten_luotsinkayttovelvollisuus) esitettiin, että luotsinkäyttövapautus voitaisiin myöntää pienille säiliöaluksille, jotka kuljettavat öljytuotteita, lievästi haitallisia kemikaaleja tai LNG:tä.

Satama-alueella tehtävät polttoainetäydennykset ja niiden vaikutukset ympäristöön tulevat arvioiduksi ympäristösuojelulaissa (86/2000) tarkoitettun sataman ympäristöluvan käsittelyn yhteydessä.

3.4 Vaikutukset merenkulun turvallisuuteen

Pienten LNG:tä tai kevyttä polttoöljyä kuljettavien alusten luotsinkäyttövelvollisuudesta vapauttamisen ei arvioida vaikuttavan kielteisesti merenkulun turvallisuuteen. Aluksen ja sen

HE 207/2016 vp

käytön turvallisuuden varmistavat aluksen rakennetta, teknisiä järjestelmiä ja miehistön pätevyyttä koskevat tiukat kansainväliset säännökset, joiden noudattamista viranomaiset valvovat. Liikenteen turvallisuusviraston teettämän selvityksen mukaan LNG:tä ja kevyttä polttoöljyä kuljettavien pienten säiliöalusten toimintaan liittyviä riskejä voidaan hallita alusten teknisillä vaatimuksilla ja miehistön pätevyysvaatimuksilla, ei niinkään luotsauksella.

Öljy-, kemikaali- ja kaasusäiliöalusten laivaväeltä vaadittavista lisäpätevyyksistä säädetään laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetussa laissa (1687/2009) ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa aluksen miehityksestä ja laivaväen pätevyydestä (166/2013). Kaasusäiliöaluksen päälliköllä ja yliperämiehellä on oltava kaasusäiliöaluksen laivaväen peruskoulutuksesta annettava lisäpätevyystodistus ja lastitoimintoihin perehdyttävää koulutusta. Öljysäiliöaluksen päällikköä ja yliperämiestä koskevat peruskoulutukseen ja lastitoimintojen hoitamiseen liittyvät lisäpätevyysvaatimukset.

Suomalaisten ja Suomen satamissa käyvien ulkomaisten alusten miehityksen asianmukaisuutta ja miehistön pätevyksiä sekä alusten kuntoa valvotaan alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain (370/1995) nojalla. Kotimaanliikenteen pienten säiliöalusten henkilökunnan lisäpätevyysvaatimuksista määrätään laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain (1687/2009) 5 §:n 4 momentissa olevan valtuutussäännöksen nojalla annetussa Liikenteen turvallisuusviraston määräyksessä (TRAFI/13222/03.04.01.00/2013). Edellä kohdassa 3.3 mainitussa pienten säiliöalusten luotsinkäyttövelvollisuutta koskevassa selvityksessä katsotaan, että näille aluksille voitaisiin myöntää luotsinkäyttövapautus. Merenkulun turvallisuutta ja luotsaustoimintaa valvova Liikenteen turvallisuusvirasto on pitänyt perusteltuna pienten polttoainetäydennyksiä kuljettavien alusten vapauttamista luotsinkäyttövelvollisuudesta.

Alusliikenteen turvallisuuteen vaikuttavat väylästä ja navigointilaitteiden laatu, ajantasaisen ja luotettavan merikartoitustiedon ja merikarttojen saatavuus, alusliikenteen valvonta sekä alusten rakenne ja miehistön pätevyys. Rannikon väyliä on ruoppausten avulla syvennetty viime vuosina säännöllisesti ja syvyudet ovat huomattavasti suurempia kuin luotsinkäyttövaatimuksen perusteena oleva 4,5 metriä. Useisiin satamiin suurin suunniteltu kulkusyvyys on jo 15,3 metriä. Keskimäärin rannikon kauppamerenkulun väylien kulkusyvyudet ovat 9 - 12 metriä. Joihinkin, lähinnä teollisuussatamiin väylän kulkusyvyys voi olla alle 8 metriä.

Alusten navigointilaitteet ja alusliikenteen valvonnassa käytettävät laitteet ovat kehittyneet viime vuosina, mikä lisää alusliikenteen turvallisuutta. Elektroninen navigointijärjestelmä ECDIS (Electronic Chart Display and Information System) tulee asteittain pakolliseksi kaikille aluksille. Säiliöaluksille järjestelmä tuli pakolliseksi vuonna 2015. Järjestelmään kuuluvien, ajantasaisten elektronisten merikarttojen avulla alus pystyy suunnittelemaan reittinsä niin, että reitti kulkee aluksen syvyykseen nähden turvallisen syvällä vesialueella. Järjestelmä myös hälyttää, jos alus lähestyy sen syvyykseen nähden liian matalaa vesialuetta.

Myös VTS-keskukset valvovat alusten syväästä AIS-järjestelmän avulla. Aluksen saapuessa VTS-alueelle, sen syväys on VTS-keskuksen tiedossa ja VTS-keskus voi verrata sitä sen väylän syvyyteen, jolle alus on tulossa. Tarvittaessa VTS-keskus voi vielä olla yhteydessä alukseen ja varmistaa, että väylän syvyys on riittävä aluksen sen hetkiseen syvyykseen nähden.

VTS-järjestelmässä on erilaisia hälytysjärjestelmiä, kuten väylältä poistumishälytys ja matala-aluehälytys. Lisäksi VTS-järjestelmän näyttö visualisoi punaisella värillä ne alukset, joiden syväys on 9 metriä tai enemmän. Hälytysten perusteella alusliikenneohjaaja voi puuttua

HE 207/2016 vp

aluksen kulkuun. Ehdotetut säännökset tehostavat jo tälläkin hetkellä toimivaa alusten liikkumisen ja syväyksen valvontaa.

Hinausyhdistelmien luotsinkäyttövaatimusten helpottamisella ei arvioida olevan kielteisiä vaikutuksia merenkulun turvallisuuteen. Luotsinkäyttövapautuksen edellytyksenä on se, että hinaajalla on ammattikäyttöön tarkoitettu automaattinen tunnustusjärjestelmä (AIS), jolla voidaan ilmaista, että hinaus on käynnissä. Tämä varmistaa, että muut alukset ja VTS-keskukset näkevät hinaajan liikkeen suunnan, syväyksen ja nopeuden ja pystyvät ennakoimaan tulevia liikennetilanteita.

Hinausyhdistelmät ovat tälläkin hetkellä pääosin vapautettu luotsinkäyttövelvollisuudesta erivapaudella ja niille sattuu vuosittain vain muutamia onnettomuuksia. Lisäksi onnettomuudet liittyvät yleensä hinaukseen, kuten hinausköyden katkeaminen tai lastin irtoaminen hinattavassa proomussa.

Merilain (674/1994) 6 luvun 10 §:n 3 momentin mukaan aluksen päällikkö on velvollinen kutsumaan luotsin, mikäli se on aluksen turvallisuuden vuoksi tarpeen, vaikka alus ei luotsauslain mukaan olisikaan luotsinkäyttövelvollinen. Lisäksi Liikenteen turvallisuusvirasto voi luotsauslain 5 §:n 5 momentin mukaan päättää, että turvallisuus- tai ympäristönsuojelullisista syistä nimetyn päällikön tai tietyn aluksen tulee käyttää luotsia.

Luotsauslain noudattamisen valvonnan tehostaminen parantaa viranomaisten alusliikenteeseen liittyvää tilannetietoisuutta ja kykyä ehkäistä ennalta vaaratilanteita ja onnettomuuksia.

4 Asian valmistelu ja lausunnot

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Liikenteen turvallisuusviraston ja Liikenneviraston kanssa. Lakiluonnosta esiteltiin sidosryhmille kuulemistilaisuudessa 11.8.2015.

Esitysluonnoksesta pyydettiin loppuvuonna 2015 lausunto seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoasianministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Opetushallitus, Onnettomuustutkintakeskus, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Suomen Yrittäjät ry, Metsäteollisuus ry, Teknoliateollisuus ry, Suomen Satamaliitto, Suomen Laivameklariliitto ry, Satamaoperaattorit ry, Suomen Varustamot, Suomen Vesitiehdistys, Suomen Erikoisalusten työnantajaliitto, Suomen Matkustajalaivayhdistys ry, Suomen Laivanpäällystöliitto ry, Luotsiliitto, Suomen Konepäällystöliitto, Suomen Merimies Unioni, Suomen Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, Satakunnan Ammattikorkeakoulu, Aboa Marea, Ammattikorkeakoulu Novia, Högskolan på Åland, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, Finnipilot Pilotage Oy. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, sisäministeriö, ympäristöministeriö, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Onnettomuustutkintakeskus, Suomen Satamaliitto, Suomen Laivameklariliitto ry, Suomen Varustamot, Suomen Laivanpäällystöliitto, Luotsiliitto, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, Finnipilot Pilotage Oy, Neste Oy ja Pidä Saaristo Siistinä ry.

Oikeusministeriö piti esitystä perusteltuna, mutta esitti useita tarkennuksia pykäliin ja perusteluihin. Ympäristöministeriö piti linjaluotsikirjan vaatimista perusteltuna mutta erivapauden myöntämistä kyseenalaisena sekä muistutti säiliöalusten navigointiturvallisuuden tarpeellisuudesta ja siitä, että LNG-lasti saattaa vaikeuttaa ympäristövahinkojen torjuntaa. Ahvenanmaan maakuntahallitus ja Onnettomuustutkintakeskus pitivät esitystä hyvänä.

Elinkeinoelämän järjestöistä Suomen Varustamot ja Suomen Laivameklariliitto pitivät esitettyjä helpotuksia ja täsmennyksiä sekä tutkintojen siirtämistä oppilaitoksille hyvinä. Suomen Varustamot esitti lisähelputuksia luotsinkäyttövelvollisuuteen.

Työntekijäjärjestöistä Luotsiliitto ja Suomen Laivanpäällystöliitto suhtautuivat kriittisesti luotsinkäyttövelvollisuutta koskeviin helpotuksiin vedoten turvallisuusnäkökohtiin. Ne vaativat tarkennuksia perusteluihin ja vaikutusarviointiin.

Neste Oyj esitti, että linjaluotsinkirjan voisi saada rikitöntä polttoöljyä kuljettava säiliöalus (esityksessä kevyttä polttoöljyä, joka helposti haihtuvaa). Pidä Saaristo Siistinä ry katsoi, ettei aluksen syväysrajaa luotsinkäyttövelvollisuuden perusteena tulisi poistaa, ja piti erivapauden saamisen edellytyksenä olevaan navigointikokemusta liian pienenä.

Liikennevirasto esitti joitain pieniä täsmennyksiä. Liikenteen turvallisuusvirasto esitti joitain tarkennuksia, joukon kokonaan uusia aloitteita ja viraston toimivaltuuksien lisäämistä oppilaitosten hyväksynnässä ja valvonnassa sekä mahdollisuutta ulkoistaa koeluotsausten vastaanottaminen. Finnpilot kyseenalaisti VTS-keskusten osallistumisen luotsaustoiminnan valvontaan, luotsinkäyttövelvollisuuden helpotukset sekä rangaistussäännösten tiukentamisen. Lisäksi Finnpilot esitti, että hinnoittelua koskevasta 6 §:stä poistettaisiin velvoite ilmoittaa hinnan muutoksista kuusi kuukautta ennen niiden voimaantuloa, ja että koeluotsausten vastaanottaminen siirrettäisiin luotseille.

Lausuntojen perusteella hallituksen esityksessä on täsmennetty muun muassa säiliöalusten luotsinkäyttövelvollisuutta, tutkintovaatimuksia ja tutkintojen järjestäjää koskevia vaatimuksia. Oikeusministeriön lausunnossa esitetyt asiat – muun muassa rangaistussäännökset, muutoksen haku ja viraston määräysten antovaltuus – on käyty erikseen läpi oikeusministeriön kanssa. Ympäristö- ja turvallisuusvaikutusten perusteluihin on lisätty tekstiä alusten navigointilaitteiden viimeaikaisesta kehityksestä, säiliöalusten miehistön erityisistä pätevyysvaatimuksista ja VTS-keskusten toiminnasta. Perusteluihin on myös lisätty tekstiä olemassa olevista mekanismeista puuttua valvonnassa havaittuihin laiminlyöntiin. Rikkomussäännöstöä koskevat muutosehdotukset on poistettu.

Ensimmäisen lausuntokierroksen perusteella täydennetty hallituksen esitys, jonka liitteenä oli myös luotsausasetusluonnos, lähetettiin lausunnonle maaliskuussa 2016. Lausunnon antoivat sisäministeriö, ympäristöministeriö, Onnettomuustutkintakeskus, Opetushallitus, Suomen ympäristökeskus, Metsäteollisuus ry, Suomen Satamaliitto, Suomen Varustamot, Luotsiliitto, Suomen Luonnonsuojeluliitto, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, Finnpilot Pilotage Oy ja Neste Oyj.

Ympäristöministeriö katsoi, että tehdyt tarkennukset selventävät esitystä, mutta se piti kyseenalaisena pienten säiliöalusten päällystön mahdollisuutta erivapauden luotsinkäyttövelvollisuudesta, koska pienetkin säiliöalukset voivat onnettomuustapauksissa vaikeuttaa ympäristövahinkojen torjuntaa. Suomen ympäristökeskus kiinnitti huomiota polttoainetäydennyksiin liittyviin riskeihin, pienten säiliöalusten luotsinkäyttövelvollisuutta koskevaan selvitykseen sekä säiliöalusten päällystön lisäpätevyyksien valvontaan. Opetushallitus esitti täsmennyksiä perusteluissa olevaan ammatillisia tutkintoja koskevaan tekstiin. Onnettomuustutkintakeskus kiinnitti huomiota erivapauden saamisen edellytyksiin sekä esitti täsmennyksiä 5 §:n teksteihin, jotka koskevat vaarallisia aineita, aluskäsitettä ja Saimaan liikennettä.

Elinkeinoelämän järjestöistä Metsäteollisuus ry piti esitystä hyvänä, mutta ei näe perusteita määräjän lyhentämiselle luotsausmaksujen muutoksista ilmoittamiselle. Suomen Satamaliitto

piti luotsausyhtiön toimintakäsikirjan laatimista tärkeänä ja hinnoittelua koskevaa säännöstä hyvänä, sekä korostaa LNG:n ja vähärikkisen polttoaineen käytön edistämisen tärkeyttä. Suomen Varustamot katsoi esityksen muuttuneen parempaan suuntaan ja esitti lisähelpotuksia linjaluotsinkirjan ja erivapauden myöntämiseen muun muassa harjoittelumatkojen, laivasimulaattorissa tehtävien kokeiden ja vapautuksen laajuuden osalta, sekä säiliöaluksen linjaluotsinkirjan myöntämistä vähärikkistä polttoainetta kuljettavalle alukselle. Suomen Vesitiehdistys kannatti Suomen Varustamot ry:n lausunnossa esitettyjä näkemyksiä.

Työntekijäjärjestöistä Luotsiliitto katsoi, että esitetyt helpotukset luotsinkäyttövelvollisuudesta ovat ristiriidassa luotsauslain perimmäisen tarkoituksen (merenkulun turvallisuus ja ympäristövahinkojen ehkäisy) kanssa eikä esitystä pitäisi niiltä osin viedä eduskuntaan. Luotsiliitto myös ihmetteli hinnoittelua koskevaan 6 §:ään esitettyä muutosta ja katsoi, että oppilaitosten tutkintoja vastaanottavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksia tulisi täsmentää ja että koeluotsaukset ottaisi vastaan kokenut luotsi.

Suomen Luonnonsuojeluliitto ei pidä hyvänä luotsipakon poistamista kevyttä polttoöljyä kuljettavilta aluksilta, mutta pitää luotsipakon poistamista LNG:tä kuljettavilta aluksilta hyvänä. Liitto muistutti teknisten järjestelmien onnettomuuksien ehkäisyn riippuvan niiden häiriöttömästä toiminnasta sekä huomautti onnettomuusriskistä, joka liittyy miehistön nukahtamiseen.

Liikennevirasto esitti, että luotsipaikalle jätettäisiin vaihtoehtoiseksi määritelmäksi nykyinen ”paikka” ja piti tärkeänä, että Liikennevirasto voisi osallistua luotsipaikkojen määrittelyyn, sekä esitti alusyhdistelmän ja hinausyhdistelmän määrittelemistä.

Liikenteen turvallisuutta virasto piti luotsaustutkintoon kuuluvaa väyläkohtaista laivasimulaattorikoetta liian kalliina ja katsoi, että ”väyläkooste” olisi tarkoituksenmukainen etenkin luotsin ohjaukskirjan ja linjaluotsikirjan uudistamisessa ja erivapauden myöntämisessä ja uudistamisessa. Lisäksi virasto esitti täsmennyksiä laivasimulaattorin väyliä koskeviin säännöksiin sekä valtuutussäännöstä erivapautta koskevien tarkempien säännösten antamiselle.

Finnpilot Pilotage Oy piti VTS-viranomaisen valvontaa riittävän selkeänä ja katsoi, että hinnoittelua koskevassa säännöksessä oleva neuvotteluelvoite on tarpeeton, sekä esitti koeluotsausten siirtämistä luotsinvanhimmille.

Hallituksen esitystä on lausuntojen perusteella muutettu niin, että mahdollisuus vapautua luotsinkäyttövelvollisuudesta ei enää koskisi vaarallista ja ympäristöä pilaavaa lastia kuljettavia aluksia. Luotsinkäyttövelvollisuutta koskevaa 5 § on hieman muutettu ja se on jäsenelty uudelleen. Luotsaustutkintoja koskevat uudet pykälät on siirretty 12 §:n eteen ja niiden jäsentelyä on hieman muutettu. Säännöksiä on täsmennetty niin, että lähtökohtaisesti laivasimulaattorissa tehtävä koe vaaditaan ainoastaan henkilön suorittaessa tutkintoa ensimmäisen kerran. Lisäksi määritelmien järjestystä on muutettu ja lisätty uutena luotsaustutkinnon määritelmä. Perusteluja on selvennetty ja kieliasua paranneltu. Alusliikennepalvelulakiin on uutena muutoksena esitetty helpotusta hinaajien ilmoitusvelvollisuuteen niiden siirtyessä satamasta toiseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Luotsauslaki

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan laissa olisi tarkoitus säätää myös velvollisuudesta käyttää luotsia, luotsien tehtävistä ja vastuusta sekä luotsausyhtiön oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 §. *Määritelmät.* Nykyisten luotsauksen, luotsin ja luotsausyhtiön jatkoksi pykälään lisättäisiin uudet määritelmät 4 - 23, joilla määriteltäisiin lain keskeiset käsitteet sekä varmistettaisiin käytettävän terminologian yhdenmukaisuus. Pääosa uusista määritelmistä liittyy asetuksesta lakiin otettaviin luotsinkäyttövelvollisuutta ja luotsaustutkintoja koskeviin säännöksiin. Nykyisin asetuksessa oleva luotsipaikan määritelmä siirrettäisiin täsmennettyinä kohtaan 4. Luotsipaikalla tarkoitettaisiin luotsattavaksi väyläksi määrätyn väylän avomerren puoleisessa päässä tai luotsattavalla väylällä olevaa karttaan merkittyä aluetta, jossa luotsi nousee alukseen tai poistuu aluksesta tai jossa vaihdetaan luotsia. Liikenteen turvallisuusvirasto antaa 21 §:n mukaan tarkemmat määräykset luotsipaikoista. Ne pyritään määrittelemään niin, että luotsin nousu alukseen ja poistuminen aluksesta sekä alusten navigointi ja kohtaaminen luotsipaikalla on turvallista. Nykyisessä laissa 5 §:ssä oleva viittaus vesilaisa tarkoitettuun yleisiin kulkuväyliin siirrettäisiin määritelmiin kohtaan 5. Yleisellä kulkuväylällä tarkoitettaisiin vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua yleistä kulkuväylää. Lakiehdotukseen sisältyvien uusien toimivaltasäännösten vuoksi laissa on tarpeen määritellä VTS-viranomainen, joka 6 kohdan mukaan on sama kuin alusliikennepalvelulaissa (623/2005). Luotsin käyttöä koskevien säännösten vuoksi laissa on tarpeen määritellä jäänmurtaja. Kohdan 7 mukaan jäänmurtajalla tarkoitettaisiin alusta, jota käytetään alusten jääluokista ja jäänmurtaja-avustuksesta annetussa laissa tarkoitettun jäänmurtaja-avustuksen antamiseen. Kohtaan 8 otettaisiin uutena valtionaluksen määritelmä, joka on sama kuin aluevalvontalaissa (755/2000). Hinausyhdistelmän luotsinkäyttövelvollisuutta koskevan uuden säännöksen vuoksi lakiin on tarpeen ottaa uusi määritelmä, joka koskee alusten automaattista tunnistusjärjestelmää. Sen määritelmässä viitattaisiin SOLAS-yleissopimukseen, jolla tarkoitetaan kohdan 9 mukaan ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehtyä kansainvälistä yleissopimusta (SopS 11/1981) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia. Kohdan 10 mukaan automaattisella tunnistusjärjestelmällä (AIS) tarkoitettaisiin SOLAS-yleissopimuksen navigoinnin turvallisuutta koskevassa V luvussa tarkoitettua alusten automaattista tunnistusjärjestelmää. Lakiehdotukseen sisältyvien uusien luotsaustutkinnon järjestäjää ja järjestämistä koskevien säännösten vuoksi laissa on tarpeen määritellä STCW-yleissopimus ja laivasimulaattori. Kohdan 11 mukaan STCW-yleissopimuksella tarkoitettaisiin merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaa STCW-yleissopimusta (SopS 22/1984) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia. Kohdan 12 mukaan laivasimulaattorilla tarkoitettaisiin STCW-yleissopimuksen mukaisesti arvioitun oppilaitoksen tai ammattikorkeakoulun laivasimulaattoria, jota käytetään merenkulkijoiden koulutuksessa. MARPOL-yleissopimuksella puolestaan tarkoitettaisiin kohdan 13 mukaan alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvää vuoden 1978 pöytäkirjaa (SopS 51/1983) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia. Tällä hetkellä luotsinkäyttövelvollisuuden laukaisevien vaarallisten ja haitallisten lastien määritelmät ovat luotsauksesta annetussa valtioneuvoston asetuksen (246/2011) 2 §:ssä. Määritelmät otettaisiin lakiin ja päivitetäisiin kansainvälisiin sopimuksiin tehtyjä muutoksia vastaavasti. Lastia koskevissa määritelmissä käytetyt Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) säännöt avattaisiin kohdissa 14 ja 15 ja lastin määritelmät otettaisiin kohtiin 16 - 20.

IGC-säännöstö koskee nesteytettyjä kaasuja irtolastina kuljettavien alusten rakentamista ja varustamista. IMDG-säännöstö koskee vaarallisten aineiden kuljetusta kappaletavarana aluksessa. Kohdassa 16 määriteltäisiin öljy, jolla tarkoitettaisiin kivennäisöljyjä kaikissa muodoissaan. Kohdassa 17 määriteltäisiin nesteytetty kaasu viittaamalla IGC-säännöstöön. Haitallinen nestemäinen aine määriteltäisiin 18 kohdassa viittaamalla MARPOL-yleissopimukseen. Kohdassa 19 määriteltäisiin vaarallinen kiinteä irtolasti viittaamalla SOLAS-yleissopimukseen, jonka avulla myös 20 kohdan INF-lasti määriteltäisiin. Luotsausta Saimaalla koskevien säännösten takia on tarpeen määritellä Saimaan kanavan vuokra-alue, Saimaan kanava ja Saimaan vesialue. Määritelmät otettaisiin kohtiin 21 - 23.

4 d §. Toimintakäsikirja. Lakiin lisättäisiin uusi 4 d §, johon otettaisiin toimintakäsikirjaa koskevat säännökset. Toimintakäsikirjalla varmistettaisiin luotsaustoiminnan lainmukaisuus ja yhdenmukaisuus sekä varauduttisiin toimintaan onnettomuus- ja poikkeustilanteissa. Ensimmäinen momentti velvoittaisi luotsausyhtiön laatimaan ja ylläpitämään toimintakäsikirjaa, jonka sisältöä koskevat vaatimukset olisivat kohdissa 1 - 4. Kohta 1 velvoittaisi kuvaamaan luotsauspalvelujen tarjoamisen, mikä on tarkoitettu tehtäväksi 4 §:n mukaisessa laajuudessa. Kohta 2 koskisi luotsien oikeuksia ja velvollisuuksia. Toimintakäsikirjassa olisi kuvattava menettelyt, joilla varmistetaan, että luotseille säädetyt oikeuksia ja velvollisuuksia noudatetaan. Kohta 3 velvoittaisi kuvaamaan luotsauksia koskevan tiedonvaihdon ja yhteistoiminnan VTS-viranomaisen kanssa. Kohta 4 koskisi toimintaa onnettomuus- ja poikkeustilanteissa. Siirtymäsäännös velvoittaisi luotsausyhtiön laatimaan toimintakäsikirjan puolen vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Ylläpito tarkoittaisi sitä, että toimintakäsikirja on päivitettävä, kun toiminnassa tapahtuu sisäisistä menettelyistä, toimintaympäristöstä tai sääntelystä johtuvia muutoksia. Toinen momentti velvoittaisi Luotsausyhtiön antamaan toimintakäsikirjan ja sen päivitykset Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedoksi ennen sen käyttöönottoa. Liikenteen turvallisuusvirasto käyttäisi toimintakäsikirjaa luotsauksen valvonnassa. Luotsien osallistuminen toimintakäsikirjan laatimiseen olisi tärkeää siksi, että luotsi on vastuussa luotsauksesta ja luotsille on laissa säädetty velvollisuuksia ja oikeuksia. Toimintakäsikirjalla voitaisiin tukea luotseja luotsaukseen liittyvien tehtävien hoidossa sekä edistää yhdenmukaisia luotsauskäytäntöjä ja turvallisuuskulttuuria. Onnettomuustutkintakeskus on useissa tutkintaselostuksissaan (C1/2011 M M/V Stadiongracht, M2012-01 M/S Barentszdiep, M2012-02 M/S Phoenix J (ATG) ja M2013-04 MT Jurmo) kiinnittänyt huomiota yhtiön sisäisten menettelytapojen kehittämisen tarpeeseen ja suosittanut luotsausalueiden käytäntöjen yhtenäistämistä luotsien ja VTS-keskusten välisen yhteistyön parantamiseksi. Luotsausyhtiö ja VTS-viranomainen ovat jo alkaneet parantaa yhteistyötään. Velvoitetta siihen ei kuitenkaan ole, vaikka yhteistyön on todettu vaikuttavan merkittävästi alusliikenteen turvallisuuteen. Lainsäädäntöön otettavalla vaatimuksella määritellä yhteistyö ja menettelyt molempien organisaatioiden toimintakäsikirjoissa varmistettaisiin yhteistyön ja tiedonvaihdon säännönmukaisuus ja toimivuus. Luotsausyhtiölle ehdotettu velvoite laatia toimintakäsikirja on vastaava kuin alusliikennepalvelulain 19 §:ssä oleva velvoite VTS-viranomaiselle. Luotsihenkilökunnan ja VTS-keskusten välistä yhteistyötä koskevat menettelyt voidaan kirjata yhdenmukaisina molempiin toimintakäsikirjoihin.

5 §. Velvollisuus käyttää luotsia. Pykälän otsikossa korvattaisiin sana luotsinkäyttövelvollisuus ilmaisulla velvollisuus käyttää luotsia, joka paremmin kuvaa pykälän sisältöä. Pykälää muutettaisiin niin, että ensimmäisessä momentissa oleva viittaus vesilakiin poistettaisiin, koska yleinen kulkuväylä olisi määritelty jo 2 §:ssä. Pykälän nykyiset 1 ja 2 momentit yhdistettäisiin. Luotsinkäyttövelvollisuutta koskevat säännökset siirrettäisiin luotsausasetuksesta (246/2011) 5 §:n 1 momenttiin otettaviin uusiin kohtiin 1 - 4. Luotsinkäyttövelvollisuus määräytyisi kuten nykyisinkin joko aluksen lastin vaarallisuuden tai haitallisuuden tai aluksen koon perusteella. Samalla säännöksiä täsmennettäisiin ja syväyksen

liittyvä raja poistettaisiin. Syväyksensä puolesta luotsinkäyttövelvollisia aluksia on vain muutamia ja ne ovat pääasiassa pieniä hinaajia. Saimaan kanavalla ja Saimaan vesialueella liikennöivien alusten luotsinkäyttövelvollisuuden pituusraja nostettaisiin 35 metriin nykyisestä 25 metristä. Ehdotetut muutokset yhdenmukaistaisivat luotsinkäyttövelvollisuuden kokorajoja Norjan ja Ruotsin kanssa.

Ensimmäisen momentin 1 kohdan vaarallista tai haitallista lastia kuljettava alus, alusyhdistelmä ja hinausyhdistelmä olisi velvollinen käyttämään luotsia. Kohdassa 2 määrättäisiin kokorajat, joita suuremmat Suomen aluevesillä liikennöivät alukset ja alusyhdistelmät olisivat velvollisia käyttämään luotsia. Pituuden raja olisi 70 metriä ja leveyden 14 metriä, joista kumman tahansa ylittäminen velvoittaisi luotsin käyttöön. Kohta 3 koskee liikennöintiä Saimaan kanavalla ja Saimaan vesialueella. Alakohdassa a annettaisiin metrimäärä, jota pitempien alusten ja alusyhdistelmien olisi käytettävä luotsia. Alakohdassa b velvoitettaisiin hinausyhdistelmät käyttämään luotsia, jos hinattavan pituus ylittää 35 metriä. Velvoite ei kuitenkaan koskisi puutavaran uittoa. Kohdan 4 mukaan ulkomainen valtionalus olisi velvollinen käyttämään luotsia, jos sen pituus on yli 15 metriä. Pienet ulkomaiset valtionalukset vapautettaisiin luotsinkäyttövelvollisuudesta, koska pienillä aluksilla luotsin käyttö ei merkittävästi edistä alusliikenteen turvallisuutta tai ehkäise ympäristölle aiheutuvia haittoja. Ulkomaisten valtionalusten maahan tulosta ja maassaolosta säädetään aluevalvontalaissa.

Pykälän 2 momentiksi siirtyisi nykyinen kolmas momentti, jossa on säännökset aluksista, joita velvollisuus käyttää luotsia ei koske. Samalla momenttiin lisättäisiin uudet kohdat kaksi ja viisi. Nykyinen kohta kaksi muuttuisi kohdaksi kolme ja kohta kolme kohdaksi neljä. Uuden 2 kohdan mukaan luotsinkäyttövelvollisuus ei koskisi jäänmurtajaa, jota käytetään jäänmurtaja-avustuksen antamiseen alusten jääluokista ja jäänmurtaja-avustuksesta annetussa laissa tarkoitetun tilauksen perusteella. Liikennevirasto voi jäänmurtopalvelujen järjestämistä koskevassa sopimuksessa edellyttää toiminnan laadun varmistamiseksi jäänmurtajien päällystöltä jäänavigointia koskevaa koulutusta ja laivasimulaattoriharjoittelua sekä käytännön kokemusta väylänavigoinnista. Uuteen 5 kohtaan otettaisiin säännös, jolla hinausyhdistelmiä vapautettaisiin luotsinkäytöstä. Luotsinkäyttövelvollisuus koskisi hinausyhdistelmää kuitenkin aina silloin, kun se kuljettaa vaarallista tai haitallista lastia. Alakohta a koskee pieniä yhteensä alle 70 metrisiä hinausyhdistelmiä. Alakohta b asettaa ehtoja edellistä isompien hinausyhdistelmien vapautumiselle velvollisuudesta käyttää luotsia. Se on mahdollista, jos hinaaja on pituudeltaan enintään 50 metriä ja hinattavan pituus on enintään 110 metriä ja hinaaja on varustettu ammattikäyttöön tarkoitetulla A-luokan automaattisella tunnistusjärjestelmällä (AIS), jolla ilmaistaan, että hinaus on käynnissä. Tämä varmistaisi, että muut alukset ja VTS-keskukset näkevät hinaajan liikkeen ja pystyvät ennakoimaan tulevia liikennetilanteita. Nykyisin hinaajat ja hinausyhdistelmät ovat pääosin vapautettuja luotsinkäytöstä päällikön erivapaudella. Hinaajille sattuu tilastojen mukaan vähän onnettomuuksia ja ne ovat vaikutuksiltaan pieniä. Hinausyhdistelmien jättäminen luotsinkäyttövelvollisuuden ulkopuolelle vähentää vapautusten käsittelyyn liittyviä hallintomenettelyjä sekä elinkeinon kustannuksia. Tämä vastaa myös käytäntöä muissa pohjoismaissa.

Pykälän 3 momentiksi siirtyisi nykyinen neljäs momentti, jossa on säännökset aluksista, jotka on vapautettu kokoon perustuvasta velvollisuudesta käyttää luotsia. Kolmas momentti muutettaisiin koskemaan kaikkia aluksia, jotka on vapautettu velvollisuudesta käyttää luotsia. Momentin 1 kohtaa muutettaisiin niin, että aluksen kokoon perustuvasta luotsinkäyttövelvollisuudesta olisi vapautettu alus, jonka päälliköllä on kyseistä väylää ja alusta koskeva joko a linjaluotsinkirja tai b erivapaus. Niiden myöntämisen ehdoista on säännökset jäljempänä 14 ja 16 §:ssä. Kohdassa 2 on ehtoja pienten säiliöalusten

vapautumiselle luotsinkäyttövelvollisuudesta. Se on mahdollista, jos sekä päälliköllä että perämiehellä on kyseistä väylää ja alusta koskeva linjaluotsinkirja ja alus kuljettaa LNG:tä tai kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä. Kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä kuljettavan aluksen olisi lisäksi oltava kaksoisrunkoinen. Momentin 3 kohdassa olevat vesialueita koskevat määritelmät täsmennettäisiin. Saimaan sisäisessä liikenteessä olevat alukset olisivat edelleen vapautettuja luotsinkäyttövelvollisuudesta, jos ne eivät kuljeta vaarallista tai haitallista lastia. Mikäli Saimaan sisäisessä liikenteessä liikennöivä alus tekee matkoja kyseisen vesialueen ulkopuolelle, sovelletaan siihen Saimaan kanavalla ja Suomen aluevesillä voimassa olevia luotsinkäyttövelvollisuutta koskevia säännöksiä. Momenttiin otettaisiin uusi 4 kohta, joka vapauttaa velvollisuudesta käyttää luotsia ne alukset, joille Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt 21 §:n nojalla poikkeuksen.

Pykälän 4 momentti olisi nykyinen 5 momentti, jota täsmennettäisiin niin, että Liikenteen turvallisuusviraston olisi perusteltava syyt, jos se päättää, että nimetyn päällikön tai tietyn aluksen on käytettävä luotsia.

Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, joka velvoittaisi aluksen päällikön ilmoittamaan luotsauksestaan VTS-keskukselle silloin, kun alus saapuu VTS-alueelle. Jos hän käyttää jotain edellä 3 momentissa tarkoitettua vapautusta velvollisuudesta käyttää luotsia, hänen on ilmoitettava vapautuksen numero. Tämä ilmoitusvelvollisuus mahdollistaa VTS-keskusten osallistumisen luotsauslain valvontaan. Vastaavanlainen velvollisuus on Ruotsin lainsäädännössä.

Nykyinen 6 momentti, jossa on asetuksen antovaltuutus, kumottaisiin. Luotsinkäyttövelvollisuutta koskevat säännökset siirrettäisiin asetuksesta lakiin eikä asiasta enää olisi tarpeen säätää asetuksella.

6 §. Maksuvelvollisuus ja hinnoittelu. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että 3 momentissa olevan termi Saimaan vesistöalue korvataan termillä Saimaan vesialue. Pykälän 6 momentissa oleva aikaraja hintojen muutoksesta ilmoittamiselle muutettaisiin vähintään kolmeksi kuukaudeksi. Velvoitteesta ilmoittaa hinnoittelun muutoksista vähintään kuusi kuukautta etukäteen säädettiin silloin kun Luotsausliikelaitos yhtiöitettiin. Tällä haluttiin varmistaa, että asiakkaille ei tulisi yllätyksellisiä hinnankorotuksia. Luotsausyhtiön toiminta on nyt vakiintunut ja ilmoittamisaikaa voitaisiin lyhentää. Kolmen kuukauden ennakkoilmoituksella hinnat olisivat asiakkaiden tiedossa viimeistään lokakuun alussa. Hintojen olisi oltava edelleen kohtuullisia ja hintojen määräytymisperusteet ja yksikköhinnat olisi oltava julkisesti saatavilla.

Lakiin sisällytettäisiin luotsausyhtiölle velvollisuus toimittaa luotsausmaksuja koskevat ehdotukset luotsauspalvelujen käyttäjille ja yhtiön tulisi järjestää asiasta neuvottelut. Samanlainen neuvotteluelvoite on annettu lentokenttäyhtiölle (Finavia Oyj) laissa lentoasemaverkosta ja -maksuista (210/2011), jonka 7 §:ssä on tarkemmin määritelty neuvotteluelvoite ja 5 §:ssä vaatimus soveltaa yhtenäistä hinnoittelua syrjimättömin ja tasapuolisin ehdoin.

11 a §. Luotsaustutkinnot. Lakiin lisättäisiin uusi 11 a §, jossa olisi säännökset luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden saamisen edellytyksenä olevat tutkinnoista. Pykälän 1 momentin mukaan luotsaustutkinto koostuisi kohtien 1 - 4 osa-alueista. Luotsin ohjauskirjan myöntämiseen vaadituista osa-alueista säädettäisiin 12 §:ssä. Linjaluotsinkirjan vaatimuksista säädettäisiin 14 §:ssä. Erivapauden vaatimuksista säädettäisiin 16 §:ssä. Kohdan 1 mukaan peitepiirroskokeella ja reittisuunnitelman laatimisella selvittäisiin hakijan väylätuntemus. Kirjalliseen kokeeseen kuuluisi 2 kohdan mukaan kysymyksiä tutkinnon

kohteena olevan väylän tai väylien olosuhteita, liikennöintiä, alusliikennepalvelua, jäänmurtoa ja satamia koskevista asioista sekä luotsauslain ja alusliikennepalvelulain säännöksistä ja kyseisten lakien nojalla annetuista säännöksistä. Kohdan 3 mukaan laivasimulaattorissa tehtävässä kokeessa selvitetäisiin tutkinnon suorittajan kyky navigoida alusta laatimansa reittisuunnitelman mukaisesti optisesta ja tutkan avulla, kyky käsitellä ja kuljettaa alusta tutkinnon kohteena olevalla väylällä ja satamassa, kyky reagoida kohtaavaan ja risteävään liikenteeseen, kyky toimia vuorovaikutuksessa aluksen komentosiltahenkilöstön, muun liikenteen ja alusliikennepalvelun kanssa sekä kyky toimia poikkeustilanteissa. Kohdan 4 mukainen useita alustyyppejä käsittävä koe vaadittaisiin vain luotsin ohjauskirjan hakijalta.

Vaadittavat tutkinnon osa-alueet olisi 2 momentin mukaan suoritettava hyväksytysti ennen 11 b §:ssä tarkoitettua koeluotsausta. Luotsaustutkinnon järjestäjän olisi 3 momentin mukaan annettava tutkinnosta todistus tai hylkäävä päätös. Päätöksestä valittamista koskeva säännös otettaisiin 20 a §:ään. Pykälän 4 momenttiin otettaisiin valtuutussäännös, jonka mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto antaisi tarkemmat teknisluontoiset määräykset 1 momentissa tarkoitettun tutkinnon osa-alueiden sisällöstä, tutkinnon hyväksymiseen ja hylkäämiseen liittyvistä yksityiskohdista sekä tutkinnosta annettavasta todistuksesta.

Määräyksissä määriteltäisiin kullekin luotsattavalle väylälle, mitä osaamista tutkinnon suorittajan on osoitettava tutkinnon eri osa-alueilla. Määräyksissä huomioitaisiin kutakin väylää koskevat säännökset ja määräykset, jotka liittyvät luotsaukseen, VTS-palveluun, jäänmurtoon ja väylällä navigointiin sekä sataman tai satamien määräykset. Peitepiirroskoetta koskevissa määräyksissä edellytettäisiin, että hakijalla olisi riittävät tiedot tutkinnon kohteena olevasta väylästä ympäristöineen, väylän ominaisuuksista eri vuodenaikoina sekä aluksen navigoimiseen liittyvistä väylää koskevista rajoituksista ja säännöistä. Lisäksi määrittäisiin siitä, mitkä ovat sellaisia olennaisia, väyläntuntemusta kuvaavia asioita, jotka olisi esitettävä peitepiirroskokeessa, jotta se olisi hyväksyttävissä. Kirjallisessa kokeessa vaadittavaa osaamista koskevat määräykset liittyisivät alusliikennepalvelua, jäänmurtoa ja satamia koskeviin säännöksiin ja yhteistyökäytäntöihin, onnettomuuksia ja hätätilanteita koskevia ilmoitusvelvollisuuksiin, sekä luotsauslain ja alusliikennepalvelulain säännöksiin, jotka koskevat päällikön ja luotsin velvollisuuksia ja oikeuksia. Laivasimulaattorikokeessa hakijalta vaadittavasta osaamisesta annettaisiin tarkempia määräyksiä, jotka liittyvät aluksen navigointiin ja käsittelyyn tutkinnon kohteena olevalla väylällä ja satamassa eri vuodenaikoina. Määräyksissä määriteltäisiin myös vaatimukset, jotka koskevat kykyä kommunikoida muun liikenteen kanssa ja antaa tarvittavat ilmoitukset alusliikennepalvelulle, jäänmurtaajille ja satamiin. Lisäksi määrittäisiin tarkemmin osaamisvaatimuksista, jotka koskevat toimintaa jäänmurtaajien ja hinaajien kanssa.

11 b §. Koeluotsaus. Lakiin otettaisiin uusi 11 b §, jossa säädettäisiin koeluotsauksesta. Koeluotsauksella varmistettaisiin, että hakija myös käytännössä hallitsee tutkinnon kohteena olevat asiat. Luotsin ohjauskirjan tai linjaluotsinkirjan hakijan olisi 1 momentin mukaan osoitettava koeluotsauksessa kykenevänsä käytännössä turvallisesti luotsaamaan, navigoimaan ja käsittelemään alusta tutkinnon kohteena olevalla väylällä sekä pystyvänsä toimimaan vuorovaikutuksessa aluksen komentosiltahenkilöstön, muun liikenteen, alusliikennepalvelun ja jäänmurtaajien kanssa sekä omaavansa riittävän paikallistuntemuksen. Koeluotsaus olisi 2 momentin mukaan tehtävä luotsin ohjauskirjaan tai linjaluotsinkirjaan merkittävään suuntaan. Luotsausoikeuden saaminen molempiin suuntiin vaatii siis kaksi koeluotsausta. Koeluotsauksen ottaisi 3 momentin mukaan vastaan Liikenteen turvallisuusviraston palveluksessa oleva, viraston tehtävään nimeämä virkamies, jolla on merikapteeninkirja ja joka on perehtynyt luotsausasioihin. Koeluotsauksessa läsnäolijoista säädettäisiin 4 momentissa. Luotsin ohjauskirjan saamiseen liittyvässä koeluotsauksessa olisi aina oltava läsnä kokenut luotsi, jolla on ohjauskirja kyseiselle väylälle. Säännöksellä varmistettaisiin se,

että koeluotsauksessa olisi mukana riittävä asiantuntemus. Koeluotsauksen vastaanottajan olisi 5 momentin mukaan annettava koeluotsauksesta todistus tai hylkäävä päätös. Hylätty koeluotsaus voitaisiin uusida sen jälkeen kun hakija olisi suorittanut vähintään kaksi harjoittelumatkaa. Valtuutussäännös otettaisiin 6 momenttiin, jonka mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto antaisi tarkemmat määräykset koeluotsauksessa noudatettavista menettelytavoista, järjestelyistä, olosuhteista sekä koeluotsausasiakirjoista. Määräykset olisivat luonteeltaan menettelytapaa koskevia ja niihin voisi sisältyä koeluotsauksen käytännön järjestelyihin, sääolosuhteisiin ja käytettäviin asiakirjoihin liittyviä asioita.

11 c §. Luotsaustutkintojen järjestäminen. Lakiin lisättäisiin uusi 11 c §, johon otettaisiin luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden saamisen edellytyksenä olevien tutkintojen järjestämistä koskevat säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan luotsaustutkintoja voisi järjestää oppilaitos tai ammattikorkeakoulu, jonka laadunhallintajärjestelmä on arvioitu ja hyväksytty STCW-yleissopimuksen mukaisesti. Luotsaustutkintoja järjestäville tahoille säädettävät yleiset edellytykset vastaisivat siten vaatimuksia, jotka merenkulkijoiden koulutusta järjestävien oppilaitosten on täytettävä. Liikenteen turvallisuusvirasto arvioisi, täyttääkö oppilaitos tai ammattikorkeakoulu 1 momentissa tarkoitettujen yleiset vaatimukset sekä uudessa 11 d §:ssä säädetyt luotsaustutkintojen järjestäjää koskevat erityisvaatimukset. Arvion perustella Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyisi oppilaitoksen tai ammattikorkeakoulun tutkintojen järjestäjäksi siinä laajuudessa, kuin tutkintojen järjestäjä täyttää 11 d §:n vaatimukset. Liikenteen turvallisuusvirasto vastaisi 3 momentin mukaan tutkintotoiminnan järjestämisestä. Luotsaustutkinnot eivät sisälly ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen (opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta, 863/2015). Näin ollen luotsaustutkintoihin ei myöskään sovelleta ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) sekä niiden nojalla annettuja säännöksiä, jotka koskevat ammatillisia tutkintoja.

11 d §. Luotsaustutkintojen järjestäjää koskevat vaatimukset. Lakiin otettaisiin uusi 11 d §, jossa olisivat luotsaustutkintojen järjestäjää koskevat erityisvaatimukset. Luotsaustutkintoja järjestävällä oppilaitoksella tai ammattikorkeakoululla olisi 1 momentin kohdan 1 mukaan oltava nimetty luotsaustutkinnoista vastaava henkilöstö sekä merenkulkijoiden koulutukseen hyväksytty, luotsaukseen perehtynyt opetushenkilöstö. Tutkintojen järjestäjällä olisi 2 kohdan mukaan oltava luotsauslaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä asetettuihin vaatimuksiin perustuva luotsaustutkinto-ohjelma. Edelleen 3 kohdan mukaan luotsaustutkinnon järjestäjällä olisi oltava käytössään teknisesti korkeatasoinen laivasimulaattori, jossa on luotsauksen simulointiin soveltuvat ohjelmistot, ajantasaiset luotsattavat väylät ja alusmallit, sekä kohdan 4 mukaan luotsaustutkinnoissa tarvittavat tilat ja välineet. Väylien ajantasaisuuden vaatimus edellyttää sitä, että tutkinnon järjestäjä sitoutuu päivittämään laivasimulaattorin väylät aina, kun uusia väyliä otetaan käyttöön tai väyliin tehdään muutoksia. Kohdan 5 mukaan tutkinnon järjestäjän 11 c §:ssä tarkoitettujen laadunhallintajärjestelmän olisi katettava kohdissa 1 – 4 säädetyt vaatimukset. Tutkinnon järjestäjällä olisi kohdan 6 mukaan oltava julkisesti saatavilla olevat hinnoitteluperusteet ja tutkintojen yksikköhinnat. Hintojen tulisi määräytyä tutkintojen järjestämisestä aiheutuvien keskimääräisten kustannusten perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikenteen turvallisuusvirastolla olisi oikeus saada tutkintojen järjestäjältä toiminnan valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot 1 momentissa tarkoitetuista seikoista ja tehdä tarkastuksia tutkinnon järjestäjän koulutustiloissa, joissa tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja järjestetään, sekä olla läsnä tutkintotilaisuuksissa. Tarkastuksissa olisi noudatettava mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Liikenteen turvallisuusvirasto voisi antaa tutkintojen järjestäjälle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen, jos tutkintojen järjestäjä ei enää täytä tutkintojen järjestämisen edellytyksiä tai jos tutkintojen järjestämistä ei

hoideta asianmukaisesti. Virasto voisi myös peruuttaa tutkinto-ohjelman hyväksymisen, jos huomautuksessa tai kirjallisessa varoituksessa todettuja epäkohtia ei poisteta kohtuullisen ajan kuluessa. Tutkinto-ohjelman hyväksyminen voitaisiin kuitenkin peruuttaa kokonaan vain, jos epäkohdat ovat merkittäviä.

Pykälän 3 momentin mukaan tutkinnon järjestäjän suorittaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviään on noudatettava mitä hallintolaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) ja kielilaissa (423/2003) säädetään. Tutkintojen järjestäjän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun henkilöstöön sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Tällä varmistettaisiin perustuslaissa tarkoitettujen perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon toteutuminen. Pykälän 4 momenttiin otettaisiin valtuutussäännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin kohdissa 1 - 4 tarkoitetuista erityisvaatimuksista. Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa luotsaustutkintoja vastaanottavan henkilöstön pätevyysvaatimuksista, jotka koskevat pedagogista koulutusta ja laivasimulaattorin käyttökoulutusta. Lisäksi Liikenteen turvallisuusvirasto voisi tarvittaessa antaa tarkempia teknisluontoisia määräyksiä tutkinto-ohjelman sisällöstä ja luotsaustutkinnoissa noudatettavista menettelytavoista.

12 §. Luotsin ohjauskirja. Luotsin ohjauskirjaa koskevan pykälän 1 momentin 3, 4 ja 5 kohtia ja 3 momenttia muutettaisiin sekä lisättäisiin uusi 4 momentti. Kohtaa 3 muutettaisiin niin, että ohjauskirjan myöntämisen edellytyksenä olevia harjoittelumatkoja olisi oltava ohjauskirjaan merkittävällä väylällä tai väylällä ja laivasimulaattorissa. Tämä mahdollistaisi sen, että osa harjoittelumatkoista voitaisiin korvata harjoittelulla laivasimulaattorissa. Se on tarpeen, koska joillakin väylillä aluksia kulkee vain muutamia kertoja vuodessa. Luotsaustutkintotodistusta koskevaa 4 kohtaa täsmennettäisiin niin, että a alakohta koskisi ensimmäistä luotsin ohjauskirjaa hakevaa ja b alakohta sellaista hakijaa, jolla on aiempi ohjauskirja. Osa-alueita koskevat säännökset ovat 11 a §:ssä. Koeluotsausta koskevaa 5 kohtaa muutettaisiin niin, että hakijan olisi esitettävä todistus 11 b §:ssä tarkoitettua koeluotsauksesta sillä väylällä, jolle ohjauskirjaa haetaan.

Pykälän 3 momentissa olevaa valtuutussäännöstä täsmennettäisiin niin, että valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ohjauskirjan myöntämisen ja uudistamisen edellytyksistä sekä ohjauskirjaan merkittävistä tiedoista. Tarkoitus on, että tarkempia säännöksiä annettaisiin tarvittavista harjoittelumatkoista sekä siitä, kuinka suuri osa niistä voidaan korvata laivasimulaattorissa tehtävällä harjoittelulla. Nykyiset vaatimukset säilyisivät pääosin muuttumattomina. Lähtökohtana olisi se, että harvoin liikennöidyillä väylillä enintään puolet vaadittavista harjoittelumatkoista voitaisiin korvata laivasimulaattorissa tehtävillä harjoittelumatkoilla.

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä luotsin ohjauskirjan hakemiseen ja uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet tai niiden sähköisen muodon. Määräykset perustuisivat laissa ja asetuksessa annettuihin säännöksiin ja olisivat luonteeltaan menettelytapaa koskevia. Määräykset voisivat koskea hakemuksessa esitettyjen asioiden osoittamiseksi tarvittavia asiakirjoja ja hakemusmenettelyjä.

14 §. Linjaluotsinkirja. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin niin, että siitä kävisi ilmi millaisten alusten päällikölle tai perämiehelle linjaluotsinkirja voitaisiin myöntää. Linjaluotsinkirja voitaisiin myöntää 1 momentin 1 kohdan mukaan, jos alus on kokonsa puolesta luotsinkäyttövelvollinen. Säiliöaluksen päällikölle tai perämiehelle linjaluotsinkirja voitaisiin

1 momentin 2 kohdan mukaan myöntää silloin, kun alus on suurimmalta pituudeltaan enintään 90 metriä tai suurimmalta leveydeltään enintään 14 metriä ja kuljettaa irtolastina nesteytettyä maakaasua (LNG). Momentin 3 kohdan mukaan linjaluotsinkirja voitaisiin myöntää myös kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä kuljettavan säiliöaluksen päällikölle tai perämiehelle, jos alus on kaksirunkoinen ja suurimmalta pituudeltaan enintään 90 metriä tai suurimmalta leveydeltään enintään 14 metriä.

Pykälään otettaisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitettu aluskohtainen linjaluotsinkirja voitaisiin myöntää päällikön tai perämiehen hakemuksesta myöntää koskemaan myös toista alusta, joka kooltaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan oleellisilta osin vastaa hakemuksen kohteena olevaa alusta. Alusten voidaan katsoa olevan oleellisesti samanlaisia, jos ne ovat samaa alustyyppiä kuten esimerkiksi ro-ro-alus, eivätkä niiden ohjailulaitteet ja ohjailuominaisuudet merkittävästi poikkea toisistaan.

Nykyinen 2 momentti muuttuisi 3 momentiksi ja sitä täsmettäisiin vastaavalla tavalla kuin luotsin ohjaukirjaa koskevaa 12 pykälää. Linjaluotsinkirjan saamisen edellytyksenä olisi 3 momentin 1 kohdan mukaan, että hakijalla on navigointikokemusta aluksen päällikkönä tai perämiehenä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä tai väylällä ja laivasimulaattorissa. Kokemus voi olla hankittu joko hakemuksen kohteena olevalla tai vastaavalla aluksella. Momentin 2 kohta muutettaisiin niin, että ohjaukirjan saaminen edellyttäisi hakijalta alakohdan a mukaan todistusta luotsaustutkinnon osa-alueiden 1 - 3 suorittamisesta, tai alakohdan b mukaan osa-alueiden 1 ja 2 suorittamisesta silloin, kun hakija on aikaisemmin suorittanut jotakin toista väylää koskevan tutkinnon. Koeluotsausta koskevaa 3 kohta muutettaisiin niin, että hakijan olisi esitettävä todistus koeluotsauksesta hakemuksen kohteena olevalla väylällä.

Pykälän 5 momenttia muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset linjaluotsinkirjan myöntämisen ja uudistamisen edellytyksistä sekä linjaluotsinkirjaan merkittävistä tiedoista. Tarkoitus on, että tarkempia säännöksiä annettaisiin tarvittavista harjoittelumatkoista sekä siitä kuinka suuri osa niistä voidaan korvata laivasimulaattorissa tehtävällä harjoittelulla. Nykyisiä vaatimuksia ei ole tarkoitus muuttaa.

Pykälään lisättäisiin uusi 6 momentti, jonka mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä linjaluotsinkirjan hakemiseen ja uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet tai niiden sähköisen muodon. Määräykset perustuisivat laissa ja asetuksessa annettuihin säännöksiin ja olisivat luonteeltaan menettelytapaa koskevia. Määräykset voisivat koskea hakemuksessa esitettyjen asioiden osoittamiseksi tarvittavia asiakirjoja ja hakemusmenettelyjä.

16 §. Erivapaus. Pykälän 1 momentin ensimmäistä virkettä muutettaisiin niin, että siitä kävisi ilmi millaisten alusten päällikölle tai perämiehelle erivapaus voitaisiin myöntää. Liikenteen turvallisuus virasto voisi hakemuksesta myöntää kokonsa puolesta luotsinkäyttövelvollisen aluksen, alusyhdistelmän tai hinausyhdistelmän päällikölle tai perämiehelle aluskohtaisen erivapauden luotsinkäyttövelvollisuudesta, jos aluksen bruttovetoisuus on alle 3700. Pykälän 1 momentista poistettaisiin jäänmurtajia koskeva lause, koska jäänmurtajat eivät enää olisi luotsinkäyttövelvollisia. Pykälän 1 momenttia täsmennettäisiin niin, että erivapaus voitaisiin myöntää luotsattavaksi määritellylle väylälle tai kaikille väylille jollakin rajatulla vesialueella. Tällaisia vesialueita voisivat olla yleisesti tunnetut vesialueet kuten Saaristomeri ja Perämeri.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitettu aluskohtainen erivapaus voitaisiin myöntää päällikön tai perämiehen hakemuksesta koskemaan myös toista

alusta, joka kooltaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan oleellisilta osin vastaa hakemuksen kohteena olevaa alusta. Pykälän momenttien numerointi muutettaisiin vastaavasti.

Nykyinen 2 momentti muuttuisi 3 momentiksi. Sen 1 kohtaan otettaisiin nykyisin asetuksessa olevat säännökset erivapauden myöntämisen edellytyksenä olevasta kokemuksesta. Erivapauden saamiseksi hakijalla olisi oltava aluksen päällikkönä tai perämiehenä hankittua kokemusta navigoinnista hakemuksen kohteena olevalla väylällä tai väylillä. Kokemusta olisi oltava a alakohdan mukaan vähintään 12 kuukautta, josta vähintään 6 kuukautta joko hakemuksen kohteena olevassa tai vastaavassa aluksessa. Vaihtoehtoisesti kokemusta voisi olla b alakohdan mukaan vähintään kahdeksan kuukautta hakemuksen kohteena olevassa tai vastaavassa aluksessa ja yksi harjoittelukerta laivasimulaattorissa hakemuksen kohteena olevien väylien koosteella. Jos erivapaushakemus koskisi Saimaan kanavaa, vaadittaisiin lisäksi c alakohdan mukaan kymmenen harjoittelumatkaa kanavalla kumpaankin suuntaan. Kohtia 2 ja 3 ei muutettaisi. Nykyinen 4 kohta poistettaisiin, koska luotsaustutkinnon lisäksi ei ole tarpeen suorittaa erillistä koulutusta. Vastaavasti poistettaisiin lain 21 §:n 2 momentista valtuutus antaa tarkempia määräyksiä koulutuksista. Nykyisten 5 ja 6 kohtien numerointi muutettaisiin. Uuden numeroinnin mukainen 4 kohta muutettaisiin niin, että erivapauden hakijalla olisi oltava todistus luotsaustutkinnon osa-alueiden 2 ja 3 suorittamisesta. Uutta todistusta osa-alueen 3 suorittamisesta ei kuitenkaan tarvittaisi, jos hakija on suorittanut simulaatiokokeen viimeisen viiden vuoden aikana.

Erivapauden uudistamista koskisi 5 momentti. Sitä muutettaisiin niin, että erivapaus voitaisiin uudistaa, jos erivapauden saanut osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja erivapauden saamisen muut edellytykset ovat olemassa.

Pykälään lisättäisiin uudet momentit 7 ja 8. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset erivapauden uudistamisen edellytyksistä sekä erivapauden merkittävistä tiedoista. Tarkoitus on, että tarkempia säännöksiä annettaisiin siitä kuinka väylätuntemuksen säilyminen voitaisiin osoittaa. Lähtökohtana olisi, että tässä voitaisiin hyödyntää myös laivasimulaattorissa tehtävää harjoittelua. Uuden 8 momentin mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä erivapauden hakemiseen ja uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet tai niiden sähköisen muodon. Määräykset perustuisivat laissa ja asetuksessa annettuihin säännöksiin ja olisivat luonteeltaan menettelytapaa koskevia. Määräykset voisivat koskea hakemuksessa esitettyjen asioiden osoittamiseksi tarvittavia asiakirjoja ja hakemusmenettelyjä.

18 §. Valvonta. Pykälän 2 momenttia täsmennettäisiin niin, että Liikenteen turvallisuusvirasto valvoisi luotsauslain noudattamista sillä poikkeuksella, että maksuvelvollisuutta ja hinnoittelua koskevien säännösten noudattamisen valvonta olisi liikenne- ja viestintäministeriöllä. Liikenteen turvallisuusvirasto arvioisi ja valvoisi luotsaustoimintaa käyttäen hyväksi luotsausyhtiön toimintakäsikirjaa. Luotsauslain noudattamisen valvonnan parantamiseksi pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, joka velvoittaisi VTS-viranomaisen ilmoittamaan Liikenteen turvallisuusvirastolle havaitsemistaan alusten luotsausta koskevista poikkeamista. Havainnot koskisivat luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden käyttöä sekä luotsauspalvelujen tarjoamista. VTS-viranomainen valvoo alusliikennettä kaikilla Suomen väylillä tutkien, alusten automaattisen tunnistusjärjestelmän (AIS) ja VHF-radioliikenteen avulla ja sillä on tosiasiallinen mahdollisuus havainnoida myös alusten luotsinkäyttöä ja luotsauspalvelujen tarjoamista.

Vastaavasti alusliikennepalvelulain 18 §:ään lisättäisiin momentti, jossa säädettäisiin VTS-viranomaisen velvollisuudesta vastaanottaa alusten luotsinkäyttöä koskevat ilmoitukset ja ilmoittaa luotsauslain noudattamista koskevista havainnoistaan. Alusliikennepalvelulain 19

HE 207/2016 vp

§:ään lisättäisiin momentti, joka velvoittaisi VTS-viranomaisen määrittelemään toimintakäsikirjassaan luotsauslaissa säädettyjä velvoitteita koskevat menettelytavat, ilmoituskäytännöt ja yhteistyön Liikenteen turvallisuusviraston ja luotsausyhtiön kanssa. Tällä varmistettaisiin toimiva yhteistyö kaikkien osapuolten kanssa.

Uuden 4 momentin mukaan Liikenteen turvallisuusviraston olisi toimitettava teknisen käyttöyhteyden avulla VTS-viranomaiselle ajantasaiset tiedot luotsin ohjaukirjoista, linjaluotsinkirjoista, erivapauksista ja poikkeuksista velvollisuudesta käyttää luotsia. Myönnettyistä poikkeuksista Liikenteen turvallisuusvirasto voisi kuitenkin ilmoittaa myös muulla tavalla.

Uuden 5 momentin mukaan luotsausyhtiön olisi toimitettava VTS-viranomaiselle sähköisesti ajan tasalla olevat tiedot luotsintilauksista ja käynnissä olevista luotsauksista. Yhtiön olisi lisäksi ilmoitettava VTS-viranomaiselle poikkeamista tai häiriöistä luotsaustoiminnassa. Tämä helpottaisi VTS-viranomaisen suorittamaa valvontaa ja edistäisi luotsien ja VTS-keskusten tilannetietoisuutta ja yhteistyötä Onnettomuustutkintakeskuksen suositusten mukaisesti. Ajantasaiset tiedot mahdollistaisivat sen, että VTS-viranomainen voisi tarkistaa aluksen ilmoittautuessa VTS-alueen rajalla tai satamassa, onko alus vapautettu luotsinkäytöstä. Luotsin ohjaukirjan käytön ja luotsauspalvelujen tarjoamisen valvonta perustuisi puolestaan Liikenteenturvallisuusviraston määräyksiin luotsattavista väylistä ja luotsipaikoista, jotka virasto antaa 21 §:ssä olevan valtuussäännöksen nojalla. Määräykset määrittelisivät tarkemmin alusten luotsinkäyttövelvollisuuden alan, luotsin luotsausvelvollisuuden ja luotsausyhtiön luotsauspalvelujen tarjoamisvelvoitteen. VTS-viranomaisen valvonta kohdistuisi siihen, ottaako alus luotsin merikarttaan merkityllä luotsipaikalla ja toisaalta, tarjoaako luotsausyhtiö luotsauspalvelua karttaan merkityltä luotsipaikalta sekä siihen, noudattavatko alus ja luotsi tämän lain säännöksiä, jos luotsi nousee laivaan jossain muussa paikassa kuin luotsipaikalla. VTS-viranomaisen ilmoitusten perusteella Liikenteen turvallisuusvirasto voisi ryhtyä tarvittaviin toimiin mahdollisten rikkomusten selvittämiseksi ja tarvittaessa tehdä luotsin ohjaukirjoja tai luotsinkäyttövapautuksia koskevia hallintopäätöksiä tai tehdä tutkintapyynnön lain säännösten noudattamatta jättämisestä.

Luotsauslain rikkomista koskevat rangaistussäännökset ovat 19 §:ssä. Lisäksi lain 13 §:ssä on säännökset luotsin ohjaukirjan peruuttamisesta, lain 15 §:ssä säännökset linjaluotsinkirjan peruuttamisesta ja lain 16 §:ssä säännökset erivapauden peruuttamisesta. Peruuttaminen on mahdollista tehdä, mikäli luotsi tai linjaluotsinkirjan tai erivapauden haltija toistuvasti rikkoo luotsauslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai muita alusliikennettä koskevia säännöksiä tai määräyksiä tai muutoin vaarantaa toiminnallaan alusliikenteen turvallisuutta.

Luotsien kannalta on merkittävää, että heihin sovelletaan 8 §:n mukaan rikosoikeudellista virkavastuuta. Näin ollen luotsi voidaan tuomita rikoslain virkarikoksia koskevan 40 luvun 9 ja 10 §:n nojalla virkavelvollisuuden rikkomisesta tai tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta esimerkiksi tilanteessa, jossa luotsin laiminlyö 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden.

Luotsinkäytöstä vapautettujen alusten ja päälliköiden osalta lain noudattamatta jättämisen seurauksena voi olla myös se, että Liikenteen turvallisuusvirasto tämän lain 5 §:n säännösten mukaisesti määrää nimetyn päällikön tai aluksen käyttämään luotsia.

20 a §. Muutoksenhaku. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin niin, että siihen lisättäisiin maininta luotsaustutkintoa koskevasta valitusoikeudesta. Tällöin ensimmäinen virke kuuluisi Liikenteen turvallisuusviraston muuhun päätökseen sekä 11 a §:ssä tarkoitetun

luotsaustutkiminnon järjestäjän tekemään tutkintoa koskevaan päätöksen saa vaatia oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

21 §. *Tarkemmat määräykset, luettelot ja poikkeukset.* Pykälän otsikkoa muutettaisiin. Otsikosta poistettaisiin sana säännökset, siihen lisättäisiin sana luettelot ja sana yleispoikkeukset korvattaisiin sanalla poikkeukset. Sana yleispoikkeus on harhaanjohtava, koska pykälässä on yksityiskohtaisesti säädetty siitä, milloin poikkeus velvollisuudesta käyttää luotsia voidaan myöntää. Pykälän 1 ja 2 momentti kumottaisiin, koska tarkempien säännösten ja määräysten antoa koskevat valtuussäännökset on ehdotettu otettavaksi asianomaisiin pykäliin. Pykälän momenttien numerointi muutettaisiin vastaavasti niin, että nykyisestä 3 momentista tulisi 1 momentti ja nykyisestä 3 momentista 2 momentti. Nykyinen yleispoikkeuksia koskeva 4 momentti muuttuisi 3 momentiksi ja sitä täsmennettäisiin. Liikenteen turvallisuusvirasto voisi 3 momentin mukaan hakemuksesta myöntää aluksille poikkeuksia velvollisuudesta käyttää luotsia, jos velvollisuutta koskevien säännösten noudattaminen olisi ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa eikä alusturvallisuutta ja ympäristöä vaaranneta. Kohdan 1 säännös vastaa pääosin nykyistä sääntelyä, mutta sitä on täsmennetty niin, että poikkeus voitaisiin myöntää myös öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntatoimien tai niiden harjoittamisen vuoksi, kilpailujen, kuten Tall Ships Race, tai rajaturvallisuustehtävien vuoksi. Käytännössä on osoittautunut, että poikkeuksia olisi tarpeen voida myöntää muissakin tapauksissa, joissa luotsinkäyttö olisi ilmeisen tarkoituksetonta ja kohtuuttoman hankalaa. Näitä tapauksia varten esitetään lisättäväksi uusi säännös kohtaan 2. Sen mukaan poikkeuksia velvollisuudesta käyttää luotsia voitaisiin myöntää vesirakennustyömaalla tehtävää työtä varten tai putken, kaapelin tai muun sellaisen laskemiseksi tai luotsattavilla väylillä tehtäviä huoltotöitä varten tai tietyllä vesialueella suoritettavaa tutkimustoimintaa varten tai hinauksessa suoritettavaa erikoiskuljetusta varten tai saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 5 §:ssä tarkoitettujen liikenne- ja kuljetuspalvelujen turvaamiseksi harjoitettavaa liikennettä varten. Poikkeuksilla voitaisiin joustaa luotsauslain vaatimuksista silloin, kun turvallisuuden varmistaminen ei edellyttäisi luotsin käyttöä tai se olisi käytännössä mahdotonta. Tällaisia tilanteita voi syntyä pelastustoimien tai harjoitusten yhteydessä, suoritettaessa putken tai kaapelin laskua tai pienellä nopeudella suoritettavissa erikoiskuljetuksissa. Edellytyksiä arvioitaessa olisi kiinnitettävä huomiota aluksen kokoon ja rakenteeseen, miehistön kokenemiseen sekä aluksen ja varustamon turvallisuusjohtamisjärjestelmään. Pykälän 4 momenttia täsmennettäisiin niin, että Liikenteen turvallisuusvirasto voisi 3 momentissa mainituilla perusteilla myöntää luotsausyhtiölle poikkeuksia luotsauspalvelujen tarjoamisvelvollisuudesta.

1.2 Alusliikennepalvelulaki

3 §. *Soveltamisala.* Alusliikennepalvelulain (623/2005) soveltamisalaa koskevan 3 §:n 3, 4 ja 6 momenttia muutettaisiin. Aiempi 3 momentissa ollut bruttovetoisuuteen perustuva kokoraja poistettaisiin. Sen sijaan soveltamisalassa otettaisiin huomioon Suomen satamissa käyvien alusten tiedonhallinta ja ilmoitusvelvollisuudet. Ne voivat perustua alusliikennepalvelulakiin tai sen nojalla annettuihin säännöksiin tai määräyksiin tai siinä tarkoitettuihin muihin säädöksiin, esimerkiksi tullikoodeksiin tai luotsauslakiin. Lain soveltamisen ulkopuolelle jääviä aluksia koskevaan 4 momenttiin lisättäisiin 3 kohta, jolla vapautettaisiin ilmoitusvelvollisuudesta hinaajat, jos ne vain siirtyvät satamasta toiseen. Momenttiin lisättäisiin ehtolause, jonka mukaan lakia voidaan soveltaa myös 1 - 3 kohdissa luetteluihin aluksiin, jos niin muualla säädetään. Esimerkiksi alusjätteitä koskeva ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia aluksia koosta riippumatta. Ilmoitusten sisältöjä koskevaan luetteloon, joka on 6 momentissa, lisättäisiin luotsaus, jota koskeva ilmoitusvelvollisuus sisältyy ehdotettuun luotsauslain muutokseen. Luotsauslain muutosehdotuksen mukaan aluksen olisi VTS-alueelle

tullessaan ilmoitettava, käyttääkö alus luotsia vai onko sillä vapautus. Soveltamisalan muutos mahdollistaisi luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien ilmoitusten vastaanottamisen ja luotsauslain noudattamista koskevien havaintojen tekemisen sekä havainnoista ilmoittamisen valvovalle viranomaisella luotsauslaissa säädetyllä tavalla. Luotsinkäyttövelvollisuus ei kuitenkaan koske suomalaisia valtionaluksia. VTS-alueella liikkueensa Rajavartiolaitoksen ja puolustusvoimien alukset voivat alusliikennepalvelulain 21 §:n mukaan ilmoittautua erikseen sovitavalla tavalla alusliikennepalvelulle. Käytännössä tämä on mahdollista tehdä viranomaisten sähköisten tiedonvaihtojärjestelmien avulla. Tällä varmistetaan, että VTS-keskuksella on alusliikennepalvelulain edellyttämällä tavalla ajantasainen tilannekuva alueella olevasta liikenteestä ja se pystyy tarvittaessa ohjaamaan liikennettä merenkulun turvallisuuden varmistamiseksi.

17 §. *Alusliikenteen tilapäinen ohjaaminen erityistilanteissa.* Pykälässä säädetään VTS-viranomaisen toimivallasta erityistilanteissa, jolloin VTS-viranomainen voi sulkea vesialueen, väylän tai väylän osan. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että 1 kohtaan lisättäisiin VTS-viranomaiselle oikeus myös avata vesialue, väylä tai väylän osa. Lisäys on tarpeen meriliikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi.

18 §. *VTS-viranomaisen ilmoitusvelvollisuudet.* Pykälään lisättäisiin uusi kolmas momentti, jonka mukaan VTS-viranomainen vastaanottaisi alusten luotsinkäyttöä koskevat ilmoitukset ja ilmoittaisi Liikenteen turvallisuusvirastolle luotsauslain noudattamista koskevista havainnoistaan siten, kuin luotsauslaissa säädetään. Lisäyksen jälkeen pykälän 3 momentti muuttuisi 4 momentiksi.

19 §. *VTS-viranomaisen toimintakäsikirja.* Pykälässä säädetään VTS-viranomaisen toimintakäsikirjasta. Pykälään lisättäisiin 2 momentti, jonka mukaan toimintakäsikirjassa olisi määriteltävä luotsauslain valvontaa koskevat menettelytavat, ilmoituskäytännöt ja yhteistyö Liikenteen turvallisuusviraston ja luotsausyhtiön kanssa. Tällä varmistettaisiin toimiva yhteistyö kaikkien osapuolten kanssa. Onnettomuustutkintakeskus on tutkintaselostuksissaan (C1/2011 M M/V Stadiongract, M2012-01 M/S Barentszdiep, M2012-02 M/S Phoenix J (ATG)) kiinnittänyt huomiota luotsihenkilöstön ja VTS-keskusten tiedonvaihdon, yhteistyön ja yhteisten toimintatapojen kehittämisen tarpeellisuuteen. VTS-viranomainen ja luotsausyhtiö ovat jo kehittäneet yhteistyötään ja tietojenvaihtoa onnettomuustutkintakeskuksen suositusten mukaisesti. Tähän yhteistyöhön ei kuitenkaan ole velvoitetta, vaikka sillä on todettu olevan suuri merkitys alusliikenteen turvallisuuteen. Lainsäädäntöön otettavalla vaatimuksella määritellä yhteistyö ja menettelyt molempien organisaatioiden toimintakäsikirjoissa varmistetaan yhteistyön ja tiedonvaihdon säännönmukaisuus ja toimivuus.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden myöntämisen ja uudistamisen edellytyksistä sekä ohjauskirjaan merkittävistä tiedoista. Valtuussäännökset otettaisiin lain asianomaisiin pykäliin 12, 14 ja 16. Asetuksella säädettäisiin tarvittavista harjoittelumatkoista sekä siitä, kuinka suuri osa niistä voitaisiin korvata laivasimulaattorissa tehtävällä harjoittelulla. Nykyiset asetuksessa olevat vaatimukset säilyisivät pääosin muuttumattomina. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa myös tarkemmat säännökset tutkintojen järjestäjää koskevista vaatimuksista. Tätä koskeva valtuutussäännös otettaisiin ehdotettuun uuteen 11 d §:ään. Asetuksella säädettäisiin muun muassa luotsaustutkintoja vastaanottavien henkilöiden pätevyysvaatimuksista, jotka koskisivat pedagogista koulutusta ja laivasimulaattorin käyttökoulutusta. Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa myös tutkinto-ohjelman sisällöstä ja laivasimulaattorin erityisvaatimuksista, jotka liittyvät luotsaustutkintoihin.

Ehdotukseen otettaisiin uudet valtuussäännökset, joiden mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden hakemiseen ja uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet. Valtuutussäännös otettaisiin lain asianomaisiin pykäliin 12, 14 ja 16. Määräykset olisivat luonteeltaan menettelytapaa koskevia ja voisivat sisältää hakemuksessa esitettyjen asioiden osoittamiseksi tarvittavia asiakirjoja ja hakemusmenettelyä. Liikenteen turvallisuusvirasto antaisi myös tarkemmat teknisluontoiset määräykset ehdotetussa uudessa 11 a §:n 1 - 4 momenteissa tarkoitetuista luotsin, linjaluotsin ja erivapauden tutkintojen osaluueiden sisällöstä, tutkinnon hyväksymiseen ja hylkäämiseen liittyvistä yksityiskohdista sekä tutkinnoista annettavista todistuksista. Määräyksissä huomioitaisiin väyläkohtaisesti voimassa oleva lainsäädäntö, satamien määräykset, jäänmurtoa koskevat säännökset sekä ajantasaiset merikartat sekä navigointiohjeet ja VTS-oppaat. Lisäksi määrättäisiin siitä mitkä ovat sellaisia oleellisia väylän tuntemusta kuvaavia asioita, että niiden olisi näyttävä peitepiirroskokeessa, jotta se olisi hyväksyttävissä. Kirjallisen kokeen osalta tarkempia määräyksiä annettaisiin kirjallisessa kokeessa vaadittavasta osaamisesta. Laivasimulaattorissa tehtävän kokeen osalta tarkempia määräyksiä annettaisiin, hakijalta vaadittavasta osaamisesta liittyen aluksen navigointiin ja käsittelyyn tutkinnon kohteen olevalla väylällä. Määräysten sisältöä on kuvattu yksityiskohtaisesti 11 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Ehdotettuun uuteen 11 b §:ään otettaisiin valtuussäännös, jonka mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto antaisi tarkemmat määräykset koeluoetsauksessa noudatettavista menettelytavoista, järjestelyistä, olosuhteista ja koeluoetsausasiakirjoista. Määräykset olisivat luonteeltaan menettelytapaa koskevia ja niihin voisi sisältyä koeluoetsauksen käytännönjärjestelyihin, sääolosuhteisiin ja käytettäviin asiakirjoihin liittyviä asioita.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotuksella otettaisiin perustuslain 80 §:ssä tarkoitettulla tavalla lain tasolle nykyisin luotsausasetuksessa olevat luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden saamisen edellytyksiä koskevat säännökset, joilla on merkitystä yksilön oikeuksien kannalta. Luotsauslain 21 §:ssä oleva asetuksenantovaltuus kumottaisiin ja asetuksen antovaltuus otettaisiin lain asianomaisiin pykäliin soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattuna perustuslain 80 §:n mukaisesti.

Ehdotuksella lakiin otettaisiin säännökset, joilla luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden myöntämisen edellytyksenä olevien tutkintojen vastaanottaminen siirrettäisiin oppilaitoksille ja ammattikorkeakouluille. Kyseessä olisi julkisen hallintotohtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ja asiaa on syytä arvioida perustuslain 124 §:n näkökulmasta.

Ammattikorkeakouluilla ja ammatillisilla oppilaitoksilla on tarvittava osaaminen ja resurssit tutkintojen järjestämiseen. Sen sijaan, että Liikenteen turvallisuusvirasto ylläpitää tutkintojen järjestämisessä tarvittavia resursseja, tutkintojen vastaanottaminen olisi järkevää siirtää oppilaitoksille, jotka on hyväksytty antamaan kansainväliset vaatimukset täyttävää merenkulkijoiden koulutusta ja joilla on ammattitaitoinen henkilökunta ja opetusvälineistö ja tilat. Oppilaitoksilla on käytössään kehittyneitä laivasimulaattoreita, joita voitaisiin hyödyntää luotsin ja linjaluotsinkirjojen myöntämisen edellytyksenä olevissa tutkinnoissa sekä erivapauden myöntämisen edellytysten arvioimisessa.

HE 207/2016 vp

Luotsaustutkinnon suorittaminen olisi lakiehdotuksen mukaan edellytys lain 12 § tarkoitetun luotsin ohjauksen saamiseksi, lain 14 §:ssä tarkoitetun linjaluotsinkirjan saamiseksi sekä 16 §:ssä tarkoitetun erivapauden saamiseksi. Tutkinnon järjestäjän olisi lakiehdotuksen 11 a §:n mukaan annettava todistus tutkinnosta tai hylkäävä päätös. Päätöksessä tutkinnon hyväksymisestä tai hylkäämisestä on kysymys yksittäisen henkilön edusta tai oikeudesta päättämistä ja siten julkisen vallan käyttämisestä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä ei kuitenkaan voida antaa muulle kuin viranomaiselle.

Perustuslakivaliokunta on useissa lausunnoissaan ottanut kantaa siihen, mitkä ovat edellytykset julkista vallan käyttöä sisältävien tehtävien antamiselle muulle kuin viranomaiselle. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että merkittävänä julkisen vallan käyttönä on pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (PeVL 42/2005, s. 3). Silloin kun julkisen tehtävän hoitaminen annetaan ulkopuolisen asiantuntijan tehtäväksi, perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisesta voidaan perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan huolehtia muun muassa tehtäviä suorittavien henkilöiden sopivuuden ja pätevyyden avulla (PeVL 40/2002 vp, s.3). Ulkopuolisen asiantuntijan toimintaan sovelletaan hallinnon yleislakeja niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla ilman erillistä mainintaakin. Sama koskee myös rikoslain virkavastuuta koskevien säännösten (rikoslain 40 luku 12 § 1 momentti) ja julkisuuslain (viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 2 momentti) soveltamista. Selkeyden vuoksi sääntelyyn on kuitenkin syytä sisällyttää virkavastuuta koskeva viittaussäännös. Muutoksen hausta viranomaiskoneiston ulkopuolisen tekemään hallintopäätökseen on aina säädettävä erikseen. (PeVL 30/2014 vp, s.5)

Ehdotuksessa luotsaustutkinnon järjestämistä ja järjestäjää koskevat vaatimukset on kirjattu lakiin tarkasti ja yksiselitteisesti. Tutkinnon järjestäjän pitäisi myös olla Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymä. Tutkintojen järjestäjällä pitää olla lakiin ja sen nojalla annettuihin säännöksiin perustuva tutkinto-ohjelma. Tutkintojen järjestäjän olisi noudatettava tutkintoja vastaanottaessaan lakiin ja sen nojalla annettaviin säännöksiin perustuvaa tutkinto-ohjelmaa ja Liikenteen turvallisuusvirasto valvoisi sen toimintaa.

Luotsaustutkinnon suorittajan oikeusturvan kannalta on merkittävää, että asiat, jotka tutkinnon suorittajan on osoitettava hallitsevansa, on määritelty laissa ja lain nojalla annettavissa säännöksissä. Tutkinnon järjestäjällä ei olisi merkittävää itsenäistä harkintavaltaa tutkinnon arvioinnissa. Tutkinnon järjestäjä olisi velvollinen antamaan tutkinnosta todistuksen tai hylkäävän päätöksen, jossa selviäisi hylkääksen perusteet. Hylkäävään päätökseen tutkinnon suorittajalla olisi oikeus hakea oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta. Tutkinnon järjestäjään sovellettaisiin ehdotuksen 11 d §:n mukaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Perustuslaissa tarkoitetut perusoikeudet, oikeusturva ja hyvä hallinto tulisivat turvatuiksi luotsaustutkintoja järjestävää organisaatiota ja sen henkilökuntaa koskevilla pätevyys- ja laatuvaatimuksilla sekä henkilökuntaa koskevalla rikosoikeudellisella virkavastuulla.

HE 207/2016 vp

Luotsauslaissa tarkoitettujen tutkintojen antaminen merenkulkijoiden koulutuksesta muutoinkin huolehtiville oppilaitoksille ja ammattikorkeakouluille voidaan pitää myös tarkoituksenmukaisena. Oppilaitoksilla on pätevä, pedagogisen koulutuksen saanut henkilökunta ja tutkinnoissa käytettävät laivasimulaattorit, välineet ja opetustilat. Tämä varmistaa myös tutkintojen yhdenmukaisuuden ja tehokkuuden ja on perustuslain 124 §:ssä tarkoitettulla tavalla tarkoituksenmukainen ratkaisu.

Ehdotusta valmisteltaessa on edellä mainituilla perusteilla katsottu, että ehdotus täyttää perustuslain vaatimukset ja lait voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

luotsauslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luotsauslain (940/2003) 2 ja 5 §, 6 §:n 3 ja 6 momentti, 12, 14, 16 ja 18 §, 20 a §:n 2 momentti sekä 21 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 §, 6 §:n 3 ja 6 momentti sekä 16 ja 21 § laissa 1050/2010, 5 § osaksi laeissa 645/2010, 1050/2010 ja 592/2011, 12 ja 14 § laeissa 645/2010 ja 1050/2010, 18 § laissa 645/2010 ja 20 a §:n 2 momentti laissa 998/2015,
lisätään lakiin uusi 1 § 2 momentti, 4 d ja 11 a—11 d § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Lisäksi lain tarkoituksena on säätää velvollisuudesta käyttää luotsia, luotsien tehtävistä ja vastuusta sekä luotsausyhtiön oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *luotsauksella* alusten ohjailuun liittyvää toimintaa, jossa luotsi toimii aluksen päällikön neuvonantajana sekä vesialueen ja merenkulun asiantuntijana;
- 2) *luotsilla* henkilöä, jonka Liikenteen turvallisuusvirasto on ohjauskirjan myöntämällä hyväksynyt toimimaan luotsina Suomen vesialueella sekä 21 kohdassa tarkoitettulla Saimaan kanavan vuokra-alueella;
- 3) *luotsausyhtiöllä* osakeyhtiötä, joka on perustettu Luotsausliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi annetulla lailla (1008/2010);
- 4) *luotsipaikalla* luotsattavaksi väyläksi määrätyn väylän avomeren puoleisessa päässä tai väylällä olevaa karttaan merkittyä aluetta, jossa luotsi nousee alukseen tai poistuu aluksesta tai jossa vaihdetaan luotsia;
- 5) *yleisellä kulkuväylällä* vesilain (587/2011) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua yleistä kulkuväylää;
- 6) *VTS-viranomaisella* alusliikennepalvelulain (623/2005) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua VTS-viranomaista;
- 7) *jäänmurtaajalla* alusta, jota käytetään alusten jäänluokista ja jäänmurtaaja-avustuksesta annetussa laissa (1121/2005) tarkoitettua jäänmurtaaja-avustuksen antamiseen;
- 8) *valtionaluksella* sota-, rajavartio-, poliisi- ja tullialusta sekä alusta, jota muussa kuin kauppamerenkulussa käytetään pääasiassa valtion tarkoitukseen;
- 9) *SOLAS-yleissopimuksella* ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehtyä kansainvälistä yleissopimusta (SopS 11/1981) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia;

10) *automaattisella tunnistusjärjestelmällä (AIS)* SOLAS-yleissopimuksen navigoinnin turvallisuutta koskevassa V luvussa tarkoitettua alusten automaattista tunnistusjärjestelmää;

11) *STCW-yleissopimuksella* merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaa vuoden 1978 yleissopimusta (SopS 22/1984) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia;

12) *laivasimulaattorilla* STCW-yleissopimuksen mukaisesti arvioidun oppilaitoksen tai ammattikorkeakoulun merenkulkijoiden koulutuksessa käyttämää laivasimulaattoria;

13) *MARPOL-yleissopimuksella* alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvää vuoden 1978 pöytäkirjaa (SopS 51/1983) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia;

14) *IGC-säännöstöllä* nesteytettyjä kaasuja irtolastina kuljettavien alusten rakentamista ja varustamista koskevaa Kansainvälisen merenkulkijärjestön (IMO) säännöstöä;

15) *IMDG-säännöstöllä* vaarallisten aineiden kuljetusta kappaletavarana aluksessa koskevaa IMO:n säännöstöä;

16) *öljyllä* kivennäisöljyjä kaikissa muodoissaan, mukaan luettuina raakaöljy, polttoöljy, öljyliete, öljyjäte ja jalostetut tuotteet;

17) *nesteytetyllä kaasulla* IGC-säännöstön 19 luvussa tarkoitettuja aineita ja niihin rinnastettavia nesteytettyinä kuljetettavia kaasuja;

18) *haitallisella nestemäisellä aineella* ainetta, joka on luokiteltu kuuluvaksi MARPOL-yleissopimuksen kemikaaliluettelon luokkaan X, Y tai Z;

19) *vaarallisella kiinteällä irtolastilla* SOLAS-yleissopimuksen liitteen VII luvun A 1 osan 7 säännössä määriteltäviä vaarallista kiinteää irtolastia;

20) *INF-lastilla* SOLAS-yleissopimuksen VII luvun D osassa tarkoitettua lastia, joka sisältää säteilytettyä ydinpolttoainetta, plutoniumia tai eräitä radioaktiivisia jätteitä ja jota kuljetetaan IMDG-säännöstön mukaisesti;

21) *Saimaan kanavan vuokra-alueella* aluetta, jota koskee Suomen tasavallan ja Venäjän federaation välillä tehty sopimus Saimaan kanavan Venäjälle kuuluvan osan ja siihen liittyvän alueen vuokraamisesta Suomen tasavallalle (SopS 8/2012);

22) *Saimaan kanavalla* kanava-alueella Saimaan kanavan vuokra-alueella sijaitsevan Brusnitsnojen sulun alasataman ja Suomen alueella sijaitsevan Mälkiän sulun yläsataman välillä;

23) *Saimaan vesialueella* järvistä koostuvaa järvioluetta, jolla sijaitsee luotsinkäyttövelvollisuuden piiriin kuuluva Saimaan väylästä, lukuun ottamatta Saimaan kanavaa.

4 d §

Toimintakäsikirja

Luotsausyhtiön on laadittava ja ylläpidettävä toimintakäsikirjaa, jossa on kuvattu:

- 1) luotsauspalvelujen tarjoaminen;
- 2) menettelyt, joilla varmistetaan luotsille tässä laissa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien noudattaminen;
- 3) luotsauksia koskeva tiedonvaihto ja yhteistoiminta VTS-viranomaisen kanssa; sekä
- 4) toiminta onnettomuus- ja poikkeustilanteissa.

Toimintakäsikirja on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedoksi ennen kuin se otetaan käyttöön ja jokaisen päivityksen jälkeen.

5 §

Velvollisuus käyttää luotsia

Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luotsattaviksi väyliksi määritellyillä yleisillä kulkuväylillä on velvollinen käyttämään luotsia:

1) alus, alusyhdistelmä tai hinausyhdistelmä, joka kuljettaa irtolastina öljyä, nesteytettyä kaasua, haitallisia nestemäisiä aineita tai vaarallista kiinteää ainetta tai kuljettaa INF-lastia;

2) alus tai alusyhdistelmä, joka liikennöi Suomen aluevesillä ja joka on suurimmalta pituudeltaan yli 70 metriä tai suurimmalta leveydeltään yli 14 metriä;

3) Saimaan kanavalla tai Saimaan vesialueella liikennöivä:

a) alus tai alusyhdistelmä, joka on suurimmalta pituudeltaan yli 35 metriä;

b) hinausyhdistelmä, jossa hinattavan pituus on yli 35 metriä ja hinaus liittyy muuhun kuin puutavaran uittoon;

4) ulkomainen valtionalus, joka on suurimmalta pituudeltaan yli 15 metriä.

Velvollisuus käyttää luotsia ei koske:

1) Suomen valtionalusta;

2) jäänmurtajaa, jota käytetään sopimuksen perusteella alusten jääluokista ja jäänmurtaaja-avustuksesta annetussa laissa tarkoitetun jäänmurtaaja-avustuksen antamiseen;

3) yleiseen tiehen kuuluvaa lauttaa ja alusta, joka on yksinomaan saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 5 §:ssä tarkoitetussa liikenteessä tai vastaavanlaisessa liikenteessä Ahvenanmaan maakunnassa;

4) venäläistä alusta sen liikennöidessä vain Saimaan kanavan vuokra-alueella;

5) hinausyhdistelmää silloin, kun se ei kuljeta irtolastina öljyä, nesteytettyä kaasua, haitallisia nestemäisiä aineita, vaarallista kiinteää ainetta eikä INF-lastia ja:

a) hinaajan ja hinattavan yhteenlaskettu pituus on enintään 70 metriä; tai

b) hinaaja on pituudeltaan enintään 50 metriä ja hinattavan pituus on enintään 110 metriä ja hinaaja on varustettu ammattikäyttöön tarkoitetulla A-luokan automaattisella tunnistusjärjestelmällä (AIS), jolla voidaan ilmaista, että hinaus on käynnissä.

Velvollisuudesta käyttää luotsia on vapautettu:

1) alus, joka on kokonsa puolesta velvollinen käyttämään luotsia, mutta jonka päällikölle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt:

a) kyseistä alusta ja väylää koskevan 14 §:ssä tarkoitetun linjaluotsinkirjan; tai

b) kyseistä alusta ja väylää tai vesialuetta koskevan 16 §:ssä tarkoitetun erivapauden;

2) säiliöalus, joka on suurimmalta pituudeltaan enintään 90 metriä tai suurimmalta leveydeltään enintään 14 metriä ja jonka päällikölle ja perämiehelle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt kyseistä alusta ja väylää koskevan linjaluotsinkirjan ja joka:

a) kuljettaa irtolastina nesteytettyä maakaasua (LNG); tai

b) on kaksoisrunkoinen ja kuljettaa irtolastina kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä;

3) Saimaan vesialueella ja Saimaan kanavan Suomen puoleisella osalla, kyseisen vesialueen sisäisessä liikenteessä liikennöivä alus, alusyhdistelmä, hinaaja ja hinausyhdistelmä silloin, kun se ei kuljeta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua lastia;

4) alus, jolle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt 21 §:ssä tarkoitetun poikkeuksen.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi perustelluista turvallisuus- tai ympäristönsuojelullisista syistä päättää, että nimetyn päällikön tai tietyn aluksen on käytettävä luotsia.

Aluksen päällikön on aluksen saapuessa alusliikennepalvelulaissa tarkoitettulle VTS-alueelle ilmoitettava VTS-keskukselle, käyttääkö hän 3 momentissa tarkoitettua vapautusta ja, jos käyttää, ilmoitettava vapautuksen numero.

6 §

Maksuvelvollisuus ja hinnoittelu

Saimaan kanavalla ja Saimaan *vesialueella* peritään alennettuun yksikköhintaan perustuvaa maksua. Alennettu yksikköhinta on enintään kaksi kolmasosaa varsinaisesta yksikköhinnasta.

Luotsausyhtiön on pidettävä julkisesti saatavilla perittävät yksikköhinnat ja alennetut yksikköhinnat sekä muista suoritteista perittävät hinnat ja niiden määräytymisperiaatteet. Lisäksi mahdolliset alennukset ja niiden perusteet on oltava julkisesti nähtävillä. *Luotsausyhtiön on neuvoteltava luotsauspalveluja käyttävien kanssa luotsausmaksujen tasosta sekä tarvittaessa tarjottavan palvelun laadusta. Luotsausyhtiön on toimitettava kyseisiä neuvotteluja varten ehdotukset luotsausmaksujen muuttamiseksi sekä ehdotettujen muutosten syyt viimeistään kolme kuukautta ennen muutosten voimaan tuloa.* Uudet hinnat voivat tulla voimaan aikaisintaan hintojen muutosilmoitusta seuraavan kalenterivuoden alusta.

11 a §

Luotsaustutkinnot

Luotsaustutkinto sisältää seuraavat osa-alueet:

1) peitepiirroskoe ja reittisuunnitelman laatiminen, joiden avulla selvitetään hakijan väylätuntemus;

2) kirjallinen koe, johon kuuluu kysymyksiä tutkinnon kohteena olevan väylän tai väylien olosuhteita, liikennöintiä, alusliikennepalvelua, jäänmurtoa ja satamia koskevista asioista sekä tämän lain ja tämän lain nojalla annetuista säännöksistä ja alusliikennepalvelulain säännöksistä;

3) laivasimulaattorissa tehtävä koe, jossa selvitetään tutkinnon suorittajan kyky navigoida alusta laatimansa reittisuunnitelman mukaisesti optisesti ja tutkan avulla, kyky käsitellä ja kuljettaa alusta tutkinnon kohteena olevalla väylällä tai väylillä ja satamassa, kyky reagoida kohtaavaan ja risteävään liikenteeseen, kyky toimia vuorovaikutuksessa aluksen komentosiltahenkilöstön, muun liikenteen ja alusliikennepalvelun kanssa sekä kyky toimia poikkeustilanteissa;

4) kirjallinen ja laivasimulaattorissa tehtävä koe, jossa selvitetään, että tutkinnon suorittaja tuntee erityyppisten alusten ohjailuominaisuudet, erityyppisten ohjauslaitteiden ja navigointilaitteiden toiminnan sekä kykenee toimimaan hinaajien kanssa ja ankkuroimaan aluksen.

Vaadittavat luotsaustutkinnon osa-alueet on suoritettava hyväksytysti ennen 11 b §:ssä tarkoitettua koeluotsausta.

Luotsaustutkinnon järjestäjä antaa suorituksesta todistuksen tai hylkäävän päätöksen.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat teknisluontoiset määräykset 1 momentissa tarkoitettun luotsaustutkinnon osa-alueiden sisällöstä, suorituksen hyväksymiseen ja hylkäämiseen liittyvistä yksityiskohdista sekä tutkinnosta annettavasta todistuksesta.

11 b §

Koeluotsaus

Tämän lain 12 §:ssä tarkoitettun luotsin ohjaukirjan tai 14 §:ssä tarkoitettun linjaluotsinkirjan hakijan on koeluotsauksessa osoitettava käytännössä kykenevänsä turvallisesti luotsaamaan, navigoimaan ja käsittelemään alusta hakemuksen kohteena olevalla

väylällä sekä pystyvänsä toimimaan vuorovaikutuksessa aluksen komentosiltahenkilöstön, muun liikenteen ja alusliikennepalvelun kanssa sekä omaavansa riittävän paikallistuntemuksen.

Luotsin ohjauskirjan tai linjaluotsinkirjan saamisen edellytyksenä oleva koeluotsaus on tehtävä väylällä siihen suuntaan, joka merkitään luotsin ohjauskirjaan tai linjaluotsinkirjaan.

Koeluotsauksen ottaa vastaan Liikenteen turvallisuusviraston palveluksessa oleva, viraston tehtävään nimeämä virkamies, jolla on merikapteeninkirja ja joka on perehtynyt luotsausasioihin.

Koeluotsauksessa on oltava läsnä aluksen päällikkö ja, jos aluksen päälliköllä ei ole linjaluotsinkirjaa, myös kokenut luotsi, jolla on ohjauskirja kyseiselle väylälle. Luotsin ohjauskirjan saamiseen liittyvässä koeluotsauksessa on aina oltava läsnä kokenut luotsi, jolla on ohjauskirja kyseiselle väylälle.

Koeluotsauksen vastaanottaja antaa koeluotsauksesta todistuksen tai hylkäävän päätöksen. Hylätty koeluotsaus voidaan uusida sen jälkeen, kun hakija on suorittanut vähintään kaksi harjoittelumatkaa koeluotsauksen kohteena olevalla väylällä hakemuksen kohteena oleviin suuntiin.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset koeluotsauksessa noudatettavista menettelytavoista, järjestelyistä, olosuhteista sekä koeluotsausasiakirjoista.

11 c §

Luotsaustutkintojen järjestäminen

Luotsaustutkintoja voi järjestää oppilaitos tai ammattikorkeakoulu, jonka laadunhallintajärjestelmä on arvioitu ja hyväksytty STCW-yleissopimuksen mukaisesti.

Liikenteen turvallisuusvirasto arvioi, täyttääkö oppilaitos tai ammattikorkeakoulu 1 momentissa tarkoitetut yleiset vaatimukset sekä 11 d §:ssä säädetty luotsaustutkintojen järjestäjää koskevat erityisvaatimukset. Arvion perusteella Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy vaatimukset täyttävän oppilaitoksen tai ammattikorkeakoulun tämän hakemuksesta luotsaustutkinnon järjestäjäksi siinä laajuudessa kuin tutkintojen järjestäjä täyttää 11 d §:n tarkoitetut erityisvaatimukset.

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa luotsaustutkintoiminnan järjestämisestä, jos vaatimukset täyttäviä luotsaustutkintoja järjestäviä oppilaitoksia tai ammattikorkeakouluja ei ole.

11 d §

Luotsaustutkintojen järjestäjää koskevat erityisvaatimukset

Edellä 11 c §:ssä tarkoitetulla oppilaitoksella tai ammattikorkeakoululla on oltava:

1) nimetty luotsaustutkinnoista vastaava henkilö sekä merenkulkijoiden koulutukseen hyväksytty, luotsaustutkintoihin perehtynyt opetushenkilöstö;

2) yksityiskohtainen tutkinto-ohjelma, joka perustuu tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädettyihin luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden saamisen edellytyksenä oleviin tutkintovaatimuksiin;

3) käytössään laivasimulaattori, jossa on luotsaustutkinnoissa tarvittavat, teknisesti riittävän korkeatasoiset, kunkin tutkinnon simulointiin soveltuvat ohjelmistot, ajantasaiset luotsattavat väylät ja alusmallit;

4) luotsaustutkinnoissa tarvittavat tilat ja välineet;

5) sellainen 11 c §:n 1 momentissa tarkoitettu laadunhallintajärjestelmä, joka kattaa 1 - 4 kohdassa säädetty vaatimukset; sekä

6) julkisesti saatavilla olevat tutkintojen hinnoitteluperusteet ja tutkintojen yksikköhinnat, jotka määräytyvät tutkintojen järjestämisestä aiheutuvien keskimääräisten kustannusten perusteella.

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus saada tutkintojen järjestäjältä toiminnan valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot 1 momentissa tarkoitetuista seikoista ja tehdä tarkastuksia tutkinnon järjestäjän koulutustiloissa, joissa tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja järjestetään, sekä olla läsnä tutkintotilaisuuksissa. Tarkastuksissa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tutkintojen järjestäjälle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen, jos tutkintojen järjestäjä ei enää täytä tutkintojen järjestämisen edellytyksiä tai jos tutkintojen järjestämistä ei hoideta asianmukaisesti. Virasto voi myös peruuttaa 11 c §:ssä tarkoitetun hyväksynnän, jos huomautuksessa tai kirjallisessa varoituksessa todettuja epäkohtia ei poisteta kohtuullisen ajan kuluessa. Tutkinto-ohjelman hyväksyntä voidaan kuitenkin peruuttaa kokonaan vain, jos epäkohdat ovat merkittäviä.

Tutkintojen järjestäjän on suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviään noudatettava, mitä hallintolaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) ja kielilaissa (423/2003) säädetään. Tutkintojen järjestäjän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun henkilöstöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset 1 momentin 1 - 6 kohdassa tarkoitetuista erityisvaatimuksista. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia teknisluontoisia määräyksiä tutkinto-ohjelman sisällöstä ja tutkintojen menettelytavoista.

12 §

Luotsin ohjauskirja

Luotsilla on oikeus luotsata niillä väylillä, joihin hän on Liikenteen turvallisuusviraston myöntämällä ohjauskirjalla saanut luotsausoikeuden. Ohjauskirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

- 1) merikapteeninkirja;
- 2) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta;
- 3) harjoittelumatkoja ohjauskirjaan merkittävällä väylällä tai väylällä ja laivasimulaattorissa;
- 4) todistus luotsaustutkinnon:
  - a) 11 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen tutkinnon osa-alueiden suorittamisesta; tai
  - b) 11 a §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkinnon osa-alueiden suorittamisesta silloin, kun hakija on hakemusta edeltävien viimeisten viiden vuoden aikana suorittanut jotakin toista väylää koskevan tutkinnon, johon ovat kuuluneet 11 a §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut tutkinnon osa-alueet, tai hakija on suorittanut aikaisemmin lain voimaan tullessa voimassa olleen 21 §:n nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettua simulaattorissa tehtävän kokeen;
- 5) todistus koeluotsauksesta sillä väylällä, jolle ohjauskirjaa haetaan;
- 6) tarvittava suomen ja ruotsin kielen taito.

Luotsin ohjauskirja myönnetään enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Luotsin ohjauskirjan uudistamisen edellytyksenä on, että luotsi osoittaa ylläpitäneensä ammattitaitoaan ja säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja että hänellä on sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset ohjauskirjan myöntämisen ja uudistamisen edellytyksistä sekä ohjauskirjaan merkittävistä tiedoista. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä luotsin ohjauskirjan hakemiseen ja

uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet tai niiden sähköisen muodon.

14 §

Linjaluotsinkirja

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää väylä- ja aluskohtaisen linjaluotsinkirjan aluksen päällikölle tai perämiehelle, joka osoittaa tuntevansa aluksen käyttämän väylän, silloin kun:

- 1) alus on kokonsa puolesta luotsinkäyttövelvollinen 5 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan mukaisesti;
- 2) säiliöalus on suurimmalta pituudeltaan enintään 90 metriä tai suurimmalta leveydeltään enintään 14 metriä ja kuljettaa irtolastina nesteytettyä maakaasua (LNG); tai
- 3) säiliöalus on kaksoisrunkoinen ja suurimmalta pituudeltaan enintään 90 metriä tai suurimmalta leveydeltään enintään 14 metriä ja kuljettaa irtolastina kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu aluskohtainen linjaluotsinkirja voidaan myöntää päällikön tai perämiehen hakemuksesta koskemaan myös toista alusta, joka kooltaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan oleellisilta osin vastaa hakemuksen kohteena olevaa alusta.

Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakija:

- 1) on osallistunut hakemuksen kohteena olevan aluksen tai 2 momentissa tarkoitettujen aluksen navigointiin päällikkönä tai perämiehenä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä tai väylällä ja laivasimulaattorissa;

2) esittää todistuksen luotsaustutkinnon:

- a) 11 a §:n 1 momentin 1 - 3 kohdassa tarkoitettujen tutkinnon osa-alueiden suorittamisesta; tai

b) 11 a §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkinnon osa-alueiden suorittamisesta silloin, kun hakija on hakemusta edeltävien viimeisten viiden vuoden aikana suorittanut jotakin toista väylää koskevan tutkinnon, johon on kuulunut mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu osa-alue, tai on suorittanut aikaisemmin lain voimaan tullessa olleena 21 §:n nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettua simulaattorissa tehtävän kokeen;

3) esittää todistuksen koeluotsauksesta sillä väylällä, jolle linjaluotsinkirjaa haetaan;

4) hallitsee tarvittavassa laajuudessa suomen tai ruotsin kieltä.

Sellaisilla luotsattavaksi määritellyillä väylillä, jotka sijaitsevat alusliikennepalvelulain 5 §:ssä tarkoitettuja tiedotuksia, 6 §:ssä tarkoitettua navigointiapua sekä 7 §:ssä tarkoitettua alusliikenteen järjestelypalvelua tarjoavan VTS-keskuksen alueella, linjaluotsinkirjan voi saada myös sillä edellytyksellä, että hakija:

1) täyttää 3 momentin 1 kohdassa säädetyn vaatimuksen;

2) on suorittanut 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen tutkinnon ja 3 kohdassa tarkoitettujen koeluotsauksen englannin kielellä;

3) hallitsee tarvittavassa laajuudessa englannin kielen;

4) tuntee väyläalueen navigoinnissa, alusliikennepalvelussa ja jäänmurtopalvelussa käytettävän paikannimistön suomeksi tai ruotsiksi.

Linjaluotsinkirja myönnetään enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Linjaluotsinkirjan uudistamisen edellytyksenä on, että kirjan haltija osoittaa ylläpitäneensä ammattitaitoaan ja säilyttäneensä väylätuntemuksensa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset linjaluotsinkirjan myöntämisen ja uudistamisen edellytyksistä sekä linjaluotsinkirjaan merkittävistä tiedoista. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä linjaluotsinkirjan hakemiseen ja uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet tai niiden sähköisen muodon.

16 §

Erivapaus

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää kokonsa puolesta luotsinkäyttövelvollisen aluksen, alusyhdistelmän tai hinausyhdistelmän päällikölle tai perämiehelle aluskohtaisen erivapauden velvollisuudesta käyttää luotsia, jos aluksen bruttovetoisuus on alle 3 700. Erivapaus voidaan myöntää joko yksittäiselle tai useammalle luotsattavaksi määritetylle väylälle tai kaikille väylille jollakin rajatulla vesialueella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu aluskohtainen erivapaus voidaan myöntää päällikön tai perämiehen hakemuksesta koskemaan myös toista alusta, joka kooltaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan oleellisilta osin vastaa hakemuksen kohteena olevaa alusta.

Erivapauden myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

1) kokemusta aluksen navigoinnista viimeisten viiden vuoden aikana hakemuksen kohteena olevalla väylällä tai väylillä aluksen päällikkönä tai perämiehenä:

a) vähintään 12 kuukautta, josta vähintään 6 kuukautta hakemuksen kohteena olevassa tai 2 momentissa tarkoitettussa aluksessa; tai

b) vähintään 8 kuukautta hakemuksen kohteena olevassa tai 2 momentissa tarkoitettussa aluksessa ja vähintään yksi harjoittelukerta laivasimulaattorissa hakemuksen kohteena olevien väylien koosteella; sekä

c) kymmenen harjoittelumatkaa kanavalla kumpaankin suuntaan, jos hakemus koskee Saimaan kanavaa;

2) päällikkönä tai perämiehenä toimimiseen vaadittava kansipäällystön pätevyyskirja;

3) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta;

4) todistus luotsaustutkinnon 11 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen osa-alueiden suorittamisesta taikka mainitun momentin 2 kohdassa tarkoitettujen osa-alueen suorittamisesta, jos hakija on hakemusta edeltävien viimeisten viiden vuoden aikana suorittanut jotakin toista väylää koskevan tutkinnon, johon on kuulunut mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu osa-alue tai hakija on suorittanut aikaisemmin lain voimaan tullessa voimassa olleen 21 §:n nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettua simulaattorissa tehtävän kokeen; sekä

5) tarvittava suomen tai ruotsin kielen taito.

Erivapauden myöntämisen edellytyksenä on, ettei alusturvallisuus tai ympäristö vaarannu. Erivapautteen voidaan liittää ehtoja, jotka koskevat aluksen vahtijärjestelyjä tai päällystön kokemusta aluksen navigoinnissa.

Erivapaus myönnetään enintään viideksi vuodeksi ja se voidaan hakemuksesta uudistaa, jos hakija osoittaa ylläpitäneensä ammattitaitoaan, säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja erivapauden saamisen muut edellytykset ovat edelleen olemassa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa erivapauden, jos myöntämisen perusteet lakkaavat olemasta voimassa, erivapauden saanut rikkoo toistuvasti tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tai muita alusliikennettä koskevia säännöksiä ja määräyksiä tai muutoin vaarantaa toiminnallaan alusliikenteen turvallisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset erivapauden uudistamisen edellytyksistä sekä erivapautteen merkittävistä tiedoista. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä erivapauden hakemiseen ja uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet tai niiden sähköisen muodon.

18 §

Valvonta

Liikenne- ja viestintäministeriö huolehtii luotsaustoiminnan yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo tämän lain muiden kuin 6 §:n säännösten noudattamista.

VTS-viranomainen ilmoittaa välittömästi Liikenteen turvallisuusvirastolle havaitsemistaan poikkeamista, jotka koskevat luotsinkäyttövelvollisuuden noudattamista, luotsin ohjaukirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden käyttöä sekä luotsauspalvelujen tarjoamista.

Liikenteen turvallisuusviraston on toimitettava teknisen käyttöyhteyden avulla VTS-viranomaiselle ajantasaiset tiedot luotsin ohjaukirjoista, linjaluotsinkirjoista, erivapauksista ja poikkeuksista luotsinkäyttövelvollisuudesta. Poikkeuksista Liikenteen turvallisuusvirasto voi ilmoittaa VTS-viranomaiselle myös muulla tavalla kuin teknisen käyttöyhteyden avulla.

Luotsauspalveluja tarjoavan yhtiön on toimitettava VTS-viranomaiselle sähköisesti ajan tasalla olevat tiedot luotsintilauksista ja käynnissä olevista luotsauksista. Yhtiön on ilmoitettava VTS-viranomaiselle poikkeamista tai häiriöistä luotsaustoiminnassa.

20 a §

Muutoksenhaku

Liikenteen turvallisuusviraston muuhun päätökseen sekä luotsaustutkiminnon järjestäjän tekemään tutkintoa koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

---

21 §

Tarkemmat määräykset, luettelot ja poikkeukset

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset luotsattavista väylistä ja luotsipaikoista sekä julkaisee niistä luetteloja.

Liikenteen turvallisuusvirasto pitää luetteloja myöntämistään luotsin ohjaukirjoista, linjaluotsinkirjoista, erivapauksista ja poikkeuksista velvollisuudesta käyttää luotsia.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää aluksille poikkeuksia velvollisuudesta käyttää luotsia, jos alusturvallisuutta ja ympäristöä ei vaaranneta ja velvollisuutta koskevien säännösten noudattaminen olisi ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa:

1) erityisten sää- tai jääolosuhteiden vuoksi, öljy- tai kemikaalivahinkojen torjuntatoimien ja torjunnan harjoittamisen vuoksi, kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien, rajatulla alueella toteutettavien harjoitusten vuoksi tai kilpailujen, pelastustoimien tai rajaturvallisuustehtävien suorittamiseksi; tai

2) vesirakennustyömaalla tehtävää työtä varten, putken, kaapelin tai muun sellaisen laskemiseksi, luotsattavilla väylillä tehtäviä huoltotöitä varten, tietyllä vesialueella suoritettavaa tutkimustoimintaa varten, hinauksessa suoritettavaa erikoiskuljetusta varten tai saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain 5 §:ssä tarkoitettujen liikenne- ja kuljetuspalvelujen turvaamiseksi harjoitettavaa liikennettä varten.

HE 207/2016 vp

Liikenteen turvallisuusvirasto voi 3 momentissa tarkoitetuilla perusteilla myös myöntää luotsausyhtiölle poikkeuksia velvollisuudesta tarjota luotsauspalveluja.

Tämä laki tulee voimaan .. päivänä ...kuuta 20...

Edellä 4 d §:ssä tarkoitettu toimintakäsikirja on laadittava ja toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimantulosta.

2.

Laki

alusliikennepalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alusliikennepalvelulain (623/2005) 3 §:n 3, 4 ja 6 momentti ja 17 §:n 1 momentin
1 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 791/2013, ja
lisätään lakiin uusi 18 § 3 momentti ja 19 § 2 momentti seuraavasti:

3 §

Soveltamisala

Lakia sovelletaan merenkulun tiedonhallintaan ja ilmoitusvelvollisuuksiin, jotka koskevat Suomen satamissa käyviä meriliikenteessä olevia aluksia.

Lakia ei kuitenkaan sovelleta, ellei tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tai tässä laissa tarkoitetuissa alusliikennepalveluun osallistumista tai ilmoitusvelvollisuuksia koskevissa säännöksissä toisin säädetä:

- 1) sota-aluksiin, puolustusvoimien aluksiin, Rajavartiolaitoksen aluksiin eikä muiden viranomaisten aluksiin, joita ei käytetä kaupallisiin palveluihin;
- 2) kalastusaluksiin, perinnealuksiin, alle 45 metriä pitkiin huvialuksiin;
- 3) hinaajiin silloin, kun ne siirtyvät ilman lastia ja hinattavaa kahden suomalaisen sataman välillä.

Aluksen turvatoimiin, alusjätteisiin, luotsaukseen, tullaukseen ja Schengenin rajasäännöstyön liittyvistä ilmoituksista säädetään erikseen.

17 §

Alusliikenteen tilapäinen ohjaaminen erityistilanteissa

VTS-viranomainen voi tarvittaessa poikkeavien sää-, jää- tai vedenkorkeusolosuhteiden vuoksi tai VTS-alueella olevan erikoiskuljetuksen taikka meripelastustapahtuman tai muun liikennettä rajoittavan tai vaarantavan seikan vuoksi tilapäisesti määrätä:

- 1) vesialueen, väylän tai väylän osan suljettavaksi *tai avattavaksi*;

---

18 §

VTS-viranomaisen ilmoitusvelvollisuudet

VTS-viranomaisen velvollisuudesta vastaanottaa alusten luotsinkäyttöä koskevat ilmoitukset ja ilmoittaa Liikenteen turvallisuusvirastolle luotsauslain (940/2003) noudattamiseen liittyvistä havainnoistaan säädetään mainitussa laissa.

VTS-viranomaisen toimintakäsikirja

Toimintakäsikirjassa on määriteltävä luotsauslaissa säädettyjä velvoitteita koskevat menettelytavat, ilmoituskäytännöt ja yhteistyö Liikenteen turvallisuusviraston ja luotsauslaissa tarkoitetun luotsausyhtiön kanssa.

Tämä laki tulee voimaan .. päivänä ...kuuta 201..

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 2016

Pääministerin sijainen, ulkoasiainministeri

Timo Soini

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

1.

Laki

luotsauslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luotsauslain (940/2003) 2 ja 5 §, 6 §:n 3 ja 6 momentti, 12, 14, 16, 18 §, 20 a §:n 2 momentti sekä 21 §,

sellaisina kuin ne ovat, 2 §, 6 §:n 3 ja 6 momentti sekä 16 ja 21 § laissa 1050/2010, 5 § osaksi laeissa 645/2010, 1050/2010 ja 592/2011, 12 ja 14 § laeissa 645/2010 ja 1050/2010, 18 § laissa 645/2010 ja 20 a §:n 2 momentti laissa 998/2015,

lisätään lakiin uusi 1 §:ään 2 momentti, 4 d ja 11 a—11 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoitus

-----
*Lisäksi lain tarkoituksena on säätää
velvollisuudesta käyttää luotsia, luotsien
tehtävistä ja vastuusta sekä luotsausyhtiön
oikeuksista ja velvollisuuksista.*

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *luotsauksella* alusten ohjailuun liittyvää toimintaa, jossa luotsi toimii aluksen päällikön neuvonantajana sekä vesialueen ja merenkulun asiantuntijana;

2) *luotsilla* henkilöä, jonka Liikenteen turvallisuusvirasto on ohjauskirjan myöntämällä hyväksynyt toimimaan luotsina Suomen vesialueella sekä Saimaan kanavan vuokra-alueella; sekä

3) *luotsausyhtiöllä* osakeyhtiötä, joka on perustettu Luotsausliikelaitoksen

1) *luotsauksella* alusten ohjailuun liittyvää toimintaa, jossa luotsi toimii aluksen päällikön neuvonantajana sekä vesialueen ja merenkulun asiantuntijana;

2) *luotsilla* henkilöä, jonka Liikenteen turvallisuusvirasto on ohjauskirjan myöntämällä hyväksynyt toimimaan luotsina Suomen vesialueella sekä *21 kohdassa tarkoitettulla* Saimaan kanavan vuokra-alueella;

3) *luotsausyhtiöllä* osakeyhtiötä, joka on perustettu Luotsausliikelaitoksen

muuttamisesta osakeyhtiöksi annetulla lailla (1008/2010).

muuttamisesta osakeyhtiöksi annetulla lailla (1008/2010);

4) **luotsipaikalla** luotsattavaksi väyläksi määrätyn väylän avomeren puoleisessa päässä tai väylällä olevaa karttaan merkittyä aluetta, jossa luotsi nousee alukseen tai poistuu aluksesta tai jossa vaihdetaan luotsia;

5) **yleisellä kulkuväylällä** vesilain (587/2011) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua yleistä kulkuväylää;

6) **VTS-viranomaisella** alusliikennepalvelulain (623/2005) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua VTS-viranomaista;

7) **jäänmurtaajalla** alusta, jota käytetään alusten jäänluokista ja jäänmurtaaja-avustuksesta annetussa laissa (1121/2005) tarkoitetun jäänmurtaaja-avustuksen antamiseen;

8) **valtionaluksella** sota-, rajavartio-, poliisi- ja tullialusta sekä alusta, jota muussa kuin kauppamerenkulussa käytetään pääasiassa valtion tarkoitukseen;

9) **SOLAS-yleissopimuksella** ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehtyä kansainvälistä yleissopimusta (SopS 11/1981) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia;

10) **automaattisella tunnistusjärjestelmällä (AIS)** SOLAS-yleissopimuksen navigoinnin turvallisuutta koskevassa V luvussa tarkoitettua alusten automaattista tunnistusjärjestelmää;

11) **STCW-yleissopimuksella** merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaa vuoden 1978 yleissopimusta (SopS 22/1984) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia;

12) **laivasimulaattorilla** STCW-yleissopimuksen mukaisesti arvioidun oppilaitoksen tai ammattikorkeakoulun merenkulkijoiden koulutuksessa käyttämää laivasimulaattoria;

13) **MARPOL-yleissopimuksella** alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvää vuoden 1978 pöytäkirjaa (SopS 51/1983) ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia;

14) **IGC-säännöstöllä** nesteytettyjä kaasuja irtolastina kuljettavien alusten rakentamista ja varustamista koskevaa Kansainvälisen

merenkulkujärjestön (IMO) säännöstöä;

15) **IMDG-säännöstöllä** vaarallisten aineiden kuljetusta kappaletavarana aluksessa koskevaa IMO:n säännöstöä;

16) **öljyllä** kivennäisöljyä kaikissa muodoissaan, mukaan luettuina raakaöljy, polttoöljy, öljyliete, öljyjäte ja jalostetut tuotteet;

17) **nesteytetyllä kaasulla** IGC-säännöstön 19 luvussa tarkoitettuja aineita ja niihin rinnastettavia nesteytettyinä kuljetettavia kaasuja;

18) **haitallisella nestemäisellä aineella** ainetta, joka on luokiteltu kuuluvaksi MARPOL-yleissopimuksen kemikaaliluettelon luokkaan X, Y tai Z;

19) **vaarallisella kiinteällä irtolastilla** SOLAS-yleissopimuksen liitteen VII luvun A 1 osan 7 säännössä määriteltäviä vaarallista kiinteää irtolastia;

20) **INF-lastilla** SOLAS-yleissopimuksen VII luvun D osassa tarkoitettua lastia, joka sisältää säteilytettyä ydinpoltoainetta, plutoniumia tai eräitä radioaktiivisia jätteitä ja jota kuljetetaan IMDG-säännöstön mukaisesti;

21) **Saimaan kanavan vuokra-alueella** aluetta, jota koskee Suomen tasavallan ja Venäjän federaation välillä tehty sopimus Saimaan kanavan Venäjälle kuuluvan osan ja siihen liittyvän alueen vuokraamisesta Suomen tasavallalle (SopS 8/2012);

22) **Saimaan kanavalla** kanava-alueetta Saimaan kanavan vuokra-alueella sijaitsevan Brusnitsnojen sulun alatasataman ja Suomen alueella sijaitsevan Mälkiän sulun yläsataman välillä;

23) **Saimaan vesialueella** järvistä koostuvaa järviauetta, jolla sijaitsee luotsinkäyttövelvollisuuden piiriin kuuluva Saimaan väylästä, lukuun ottamatta Saimaan kanavaa.

4 d §

Toimintakäsikirja

4 d §

Toimintakäsikirja

Luotsausyhtiön on laadittava ja ylläpidettävä toimintakäsikirjaa, jossa on kuvattu:

1) luotsauspalvelujen tarjoaminen;

2) menettelyt, joilla varmistetaan luotsille tässä laissa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien noudattaminen;

3) luotsauksia koskeva tiedonvaihto ja yhteistoiminta VTS-viranomaisen kanssa; sekä

4) toiminta onnettomuus- ja poikkeustilanteissa.

Toimintakäsikirja on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedoksi ennen kuin se otetaan käyttöön ja jokaisen päivituksen jälkeen.

5 §

Luotsinkäyttövelvollisuus

Aluksen on Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luotsattaviksi väyliksi määritellyillä vesilain (587/2011) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitetuilla yleisillä kulkuväylillä käytettävä luotsia, jos aluksen lastin vaarallisuus tai haitallisuus taikka aluksen koko sitä edellyttää. (27.5.2011/592)

Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus käyttää luotsia on myös sellaisella ulkomaisella valtion aluksella, jota ei käytetä kaupallisen toiminnan harjoittamiseen.

Luotsinkäyttövelvollisuus ei koske:

1) Suomen valtion omistamaa alusta, jota ei käytetä kaupallisen toiminnan harjoittamiseen;

2) yleiseen tiehen kuuluvaa lauttaa ja

5 §

Velvollisuus käyttää luotsia

Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luotsattaviksi väyliksi määritellyillä yleisillä kulkuväylillä on velvollinen käyttämään luotsia:

1) alus, alusyhdistelmä tai hinausyhdistelmä, joka kuljettaa irtolastina öljyä, nesteytettyä kaasua, haitallisia nestemäisiä aineita tai vaarallista kiinteää ainetta tai kuljettaa INF-lastia;

2) alus tai alusyhdistelmä, joka liikennöi Suomen aluevesillä ja joka on suurimmalta pituudeltaan yli 70 metriä tai suurimmalta leveydeltään yli 14 metriä;

3) Saimaan kanavalla tai Saimaan vesialueella liikennöivä:

a) alus tai alusyhdistelmä, joka on suurimmalta pituudeltaan yli 35 metriä;

b) hinausyhdistelmä, jossa hinattavan pituus on yli 35 metriä ja hinaus liittyy muuhun kuin puutavaran uittoon;

4) ulkomainen valtionalus, joka on suurimmalta pituudeltaan yli 15 metriä.

Velvollisuus käyttää luotsia ei koske:

1) Suomen valtionalusta;

2) jäänmurtajaa, jota käytetään

alusta, joka on yksinomaan saariston kehityksen edistämiseksi annetussa laissa (494/1981) tarkoitetussa yhteysalusliikenteessä, tai vastaavanlaisessa liikenteessä Ahvenanmaan maakunnassa; eikä

3) venäläistä alusta sen liikennöidessä vain Saimaan kanavan vuokra-alueella.

Aluksen kokoon perustuvasta luotsinkäyttövelvollisuudesta on vapautettu:

1) alus, jonka päällikölle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt 14 §:ssä tarkoitetun linjaluotsinkirjan;

2) alus, jonka päällikölle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt 16 §:ssä tarkoitetun erivapauden;

(3.12.2010/1050)

3) Saimaan vesialueella liikennöivä kotimaanliikenteen alus. (24.6.2010/645)

sopimuksen perusteella alusten jääluokista ja jäänmurtaja-avustuksesta annetussa laissa tarkoitetun jäänmurtaja-avustuksen antamiseen;

3) yleiseen tiehen kuuluvaa lauttaa ja alusta, joka on yksinomaan saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 5 §:ssä tarkoitetussa liikenteessä tai vastaavanlaisessa liikenteessä Ahvenanmaan maakunnassa;

4) venäläistä alusta sen liikennöidessä vain Saimaan kanavan vuokra-alueella;

5) hinausyhdistelmää silloin, kun se ei kuljeta irtolastina öljyä, nesteytettyä kaasua, haitallisia nestemäisiä aineita, vaarallista kiinteää ainetta eikä INF-lastia ja:

a) hinaajan ja hinattavan yhteenlaskettu pituus on enintään 70 metriä; tai

b) hinaaja on pituudeltaan enintään 50 metriä ja hinattavan pituus on enintään 110 metriä ja hinaaja on varustettu ammattikäyttöön tarkoitetulla A-luokan automaattisella tunnistusjärjestelmällä (AIS), jolla voidaan ilmaista, että hinaus on käynnissä.

Velvollisuudesta käyttää luotsia on vapautettu:

1) alus, joka on kokonsa puolesta velvollinen käyttämään luotsia, mutta jonka päällikölle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt:

a) kyseistä alusta ja väylää koskevan 14 §:ssä tarkoitetun linjaluotsinkirjan; tai

b) kyseistä alusta ja väylää tai vesialuetta koskevan 16 §:ssä tarkoitetun erivapauden;

2) säiliöalus, joka on suurimmalta pituudeltaan enintään 90 metriä tai suurimmalta leveydeltään enintään 14 metriä ja jonka päällikölle ja perämiehelle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt kyseistä alusta ja väylää koskevan linjaluotsinkirjan ja joka:

a) kuljettaa irtolastina nesteytettyä maakaasua (LNG); tai

b) on kaksoisrunkoinen ja kuljettaa irtolastina kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä;

3) Saimaan vesialueella ja Saimaan kanavan Suomen puoleisella osalla, kyseisen

vesialueen sisäisessä liikenteessä liikennöivä alus, alusyhdistelmä, hinaaja ja hinausyhdistelmä silloin, kun se ei kuljeta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua lastia;

4) alus, jolle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt 21 §:ssä tarkoitettun poikkeuksen.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi turvallisuu- tai ympäristönsuojelullisista syistä *muutoinkin* päättää, että nimetyn päällikön tai tietyn aluksen tulee käyttää luotsia. (24.6.2010/645)

Liikenteen turvallisuusvirasto voi perustelluista turvallisuu- tai ympäristönsuojelullisista syistä päättää, että nimetyn päällikön tai tietyn aluksen *on* käytettävä luotsia.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset aluksista, joita luotsinkäyttövelvollisuus koskee.

Aluksen päällikön on aluksen saapuessa alusliikennepalvelulaissa tarkoitettulle VTS-alueelle ilmoitettava VTS-keskukselle, käyttääkö hän 3 momentissa tarkoitettua vapautusta ja, jos käyttää, ilmoitettava vapautuksen numero.

6 §

Maksuvelvollisuus ja hinnoittelu

Saimaan kanavalla ja Saimaan vesistöalueella peritään alennettuun yksikköhintaan perustuvaa maksua. Alennettu yksikköhinta on enintään kaksi kolmasosaa varsinaisesta yksikköhinnasta.

Luotsausyhtiön on pidettävä julkisesti saatavilla perittävät yksikköhinnat ja alennetut yksikköhinnat sekä muista suoritteista perittävät hinnat ja niiden määräytymisperiaatteet. Lisäksi mahdolliset alennukset ja niiden perusteet on oltava julkisesti nähtävillä. *Hintojen muutoksista on ilmoitettava vähintään kuusi kuukautta ennen muutosten voimaantuloa.* Uudet hinnat voivat tulla voimaan aikaisintaan hintojen muutosilmoitusta seuraavan kalenterivuoden alusta.

6 §

Maksuvelvollisuus ja hinnoittelu

Saimaan kanavalla ja Saimaan *vesialueella* peritään alennettuun yksikköhintaan perustuvaa maksua. Alennettu yksikköhinta on enintään kaksi kolmasosaa varsinaisesta yksikköhinnasta.

Luotsausyhtiön on pidettävä julkisesti saatavilla perittävät yksikköhinnat ja alennetut yksikköhinnat sekä muista suoritteista perittävät hinnat ja niiden määräytymisperiaatteet. Lisäksi mahdolliset alennukset ja niiden perusteet on oltava julkisesti nähtävillä. *Luotsausyhtiön on neuvoteltava luotsauspalveluja käyttävien kanssa luotsausmaksujen tasosta sekä tarvittaessa tarjottavan palvelun laadusta.* *Luotsausyhtiön on toimitettava kyseisiä neuvotteluja varten ehdotukset luotsausmaksujen muuttamiseksi sekä ehdotettujen muutosten syyt viimeistään kolme kuukautta ennen muutosten voimaan tuloa.* Uudet hinnat voivat tulla voimaan aikaisintaan hintojen muutosilmoitusta seuraavan kalenterivuoden alusta.

11 a §

Luotsaustutkinnot

11 a §

Luotsaustutkinnot

Luotsaustutkinto sisältää seuraavat osa-alueet:

1) peitepiirroskoe ja reittisuunnitelman laatiminen, joiden avulla selvitetään hakijan väylätuntemus;

2) kirjallinen koe, johon kuuluu kysymyksiä tutkinnon kohteena olevan väylän tai väylien olosuhteita, liikennöintiä, alusliikennepalvelua, jäänmurtoa ja satamia koskevista asioista sekä tämän lain ja tämän lain nojalla annetuista säännöksistä ja alusliikennepalvelulain säännöksistä;

3) laivasimulaattorissa tehtävä koe, jossa selvitetään tutkinnon suorittajan kyky navigoida alusta laatimansa reittisuunnitelman mukaisesti optisesti ja tutkan avulla, kyky käsitellä ja kuljettaa alusta tutkinnon kohteena olevalla väylällä tai väylillä ja satamassa, kyky reagoida kohtaavaan ja risteävään liikenteeseen, kyky toimia vuorovaikutuksessa aluksen komentosiltahenkilöstön, muun liikenteen ja alusliikennepalvelun kanssa sekä kyky toimia poikkeustilanteissa;

4) kirjallinen ja laivasimulaattorissa tehtävä koe, jossa selvitetään, että tutkinnon suorittaja tuntee erityyppisten alusten ohjailuominaisuudet, erityyppisten ohjauslaitteiden ja navigointilaitteiden toiminnan sekä kykenee toimimaan hinaajien kanssa ja ankkuroimaan aluksen.

Vaadittavat luotsaustutkinnon osa-alueet on suoritettava hyväksytyksi ennen 11 b §:ssä tarkoitettua koeluotsausta.

Luotsaustutkinnon järjestäjä antaa suorituksesta todistuksen tai hylkäävän päätöksen.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat teknisluontoiset määräykset I momentissa tarkoitetun luotsaustutkinnon osa-alueiden sisällöstä, suorituksen hyväksymiseen ja hylkäämiseen liittyvistä yksityiskohdista sekä tutkinnosta annettavasta todistuksesta.

11 b §

Koeluotsaus

11 b §

Koeluotsaus

Tämän lain 12 §:ssä tarkoitetun luotsin ohjauskirjan tai 14 §:ssä tarkoitetun linjaluotsinkirjan hakijan on koeluotsauksessa osoitettava käytännössä kykenevänsä turvallisesti luotsaamaan, navigoimaan ja käsittelemään alusta hakemuksen kohteena olevalla väylällä sekä pystyvänsä toimimaan vuorovaikutuksessa aluksen komentosiltahenkilöstön, muun liikenteen ja alusliikennepalvelun kanssa sekä omaavansa riittävän paikallistuntemuksen.

Luotsin ohjauskirjan tai linjaluotsinkirjan saamisen edellytyksenä oleva koeluotsaus on tehtävä väylällä siihen suuntaan, joka merkitään luotsin ohjauskirjaan tai linjaluotsinkirjaan.

Koeluotsauksen ottaa vastaan Liikenteen turvallisuusviraston palveluksessa oleva, viraston tehtävään nimeämä virkamies, jolla on merikapteeninkirja ja joka on perehtynyt luotsausasioihin.

Koeluotsauksessa on oltava läsnä aluksen päällikkö ja, jos aluksen päälliköllä ei ole linjaluotsinkirjaa, myös kokenut luotsi, jolla on ohjauskirja kyseiselle väylälle. Luotsin ohjauskirjan saamiseen liittyvässä koeluotsauksessa on aina oltava läsnä kokenut luotsi, jolla on ohjauskirja kyseiselle väylälle.

Koeluotsauksen vastaanottaja antaa koeluotsauksesta todistuksen tai hylkäävän päätöksen. Hylätty koeluotsaus voidaan uusia sen jälkeen, kun hakija on suorittanut vähintään kaksi harjoittelumatkaa koeluotsauksen kohteena olevalla väylällä hakemuksen kohteena oleviin suuntiin.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset koeluotsauksessa noudatettavista menettelytavoista, järjestelyistä, olosuhteista sekä koeluotsausasiakirjoista.

11 c §

Luotsaustutkintojen järjestäminen

11 c §

Luotsaustutkintojen järjestäminen

Luotsaustutkintoja voi järjestää oppilaitos tai ammattikorkeakoulu, jonka laadunhallintajärjestelmä on arvioitu ja hyväksytty STCW-yleissopimuksen mukaisesti.

Liikenteen turvallisuusvirasto arvioi, täyttääkö oppilaitos tai ammattikorkeakoulu 1 momentissa tarkoitetut yleiset vaatimukset sekä 11 d §:ssä säädetyt luotsaustutkintojen järjestäjää koskevat erityisvaatimukset. Arvion perusteella Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy vaatimukset täyttävän oppilaitoksen tai ammattikorkeakoulun tämän hakemuksesta luotsaustutkinnon järjestäjäksi siinä laajuudessa kuin tutkintojen järjestäjä täyttää 11 d §:n tarkoitetut erityisvaatimukset.

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa luotsaustutkintotoiminnan järjestämisestä, jos vaatimukset täyttäviä luotsaustutkintoja järjestäviä oppilaitoksia tai ammattikorkeakouluja ei ole.

11 d §

Luotsaustutkintojen järjestäjää koskevat erityisvaatimukset

11 d §

Luotsaustutkintojen järjestäjää koskevat erityisvaatimukset

Edellä 11 c §:ssä tarkoitetulla oppilaitoksella tai ammattikorkeakoululla on oltava:

1) nimetty luotsaustutkinnoista vastaava henkilö sekä merenkulkijoiden koulutukseen hyväksytty, luotsaustutkintoihin perehtynyt opetushenkilöstö;

2) yksityiskohtainen tutkinto-ohjelma, joka perustuu tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädettyihin luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden saamisen edellytyksenä oleviin tutkintovaatimuksiin;

3) käytössään laivasimulaattori, jossa on luotsaustutkinnoissa tarvittavat, teknisesti riittävän korkeatasoiset, kunkin tutkinnon simulointiin soveltuvat ohjelmistot, ajantasaiset luotsattavat väylät ja alusmallit;

4) luotsaustutkinnoissa tarvittavat tilat ja välineet;

5) sellainen 11 c §:n 1 momentissa tarkoitettu laadunhallintajärjestelmä, joka

kattaa 1 - 4 kohdassa säädetyt vaatimukset; sekä

6) julkisesti saatavilla olevat tutkintojen hinnoitteluperusteet ja tutkintojen yksikköhinnat, jotka määräytyvät tutkintojen järjestämisestä aiheutuvien keskimääräisten kustannusten perusteella.

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus saada tutkintojen järjestäjältä toiminnan valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot 1 momentissa tarkoitetuista seikoista ja tehdä tarkastuksia tutkinnon järjestäjän koulutustiloissa, joissa tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja järjestetään, sekä olla läsnä tutkintotilaisuuksissa. Tarkastuksissa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tutkintojen järjestäjälle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen, jos tutkintojen järjestäjä ei enää täytä tutkintojen järjestämisen edellytyksiä tai jos tutkintojen järjestämistä ei hoideta asianmukaisesti. Virasto voi myös peruuttaa 11 c §:ssä tarkoitetun hyväksynnän, jos huomautuksessa tai kirjallisessa varoituksessa todettuja epäkohtia ei poisteta kohtuullisen ajan kuluessa. Tutkinto-ohjelman hyväksyntä voidaan kuitenkin peruuttaa kokonaan vain, jos epäkohdat ovat merkittäviä.

Tutkintojen järjestäjän on suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviään noudatettava, mitä hallintolaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) ja kielilaissa (423/2003) säädetään. Tutkintojen järjestäjän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun henkilöstöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset 1 momentin 1 - 6 kohdassa tarkoitetuista erityisvaatimuksista. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia teknisluontoisia määräyksiä tutkinto-ohjelman sisällöstä ja tutkintojen menettelytavoista.

12 §

Luotsin ohjauskirja

Luotsilla on oikeus luotsata niillä väylillä, joihin hän on Liikenteen turvallisuusviraston myöntämällä ohjauskirjalla saanut luotsausoikeuden.

Ohjauskirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

- 1) merikapteeninkirja;
- 2) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta;
- 3) harjoittelumatkoja ohjauskirjaan merkittävällä väylällä;

4) *Liikenteen turvallisuusviraston järjestämä hyväksytysti suoritettu tutkinto; (3.12.2010/1050)*

5) *Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymän henkilön vastaanottama koeluotsaus ohjauskirjaan merkittävällä väylällä molempiin suuntiin;*

6) tarvittava suomen ja ruotsin kielen taito.

Luotsin ohjauskirja myönnetään määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Luotsin ohjauskirjan uudistamisen edellytyksenä on, että luotsi osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja että hänellä on sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta.

Säännökset ohjauskirjan sisällöstä sekä tarkempia säännöksiä ohjauskirjan myöntämisen edellytyksistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Luotsin ohjauskirja

Luotsilla on oikeus luotsata niillä väylillä, joihin hän on Liikenteen turvallisuusviraston myöntämällä ohjauskirjalla saanut luotsausoikeuden.

Ohjauskirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

- 1) merikapteeninkirja;
- 2) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta;
- 3) harjoittelumatkoja ohjauskirjaan merkittävällä väylällä tai väylällä ja laivasimulaattorissa;

4) *todistus luotsaustutkinnon:*

a) *11 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen tutkinnon osa-alueiden suorittamisesta; tai*

b) *11 a §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkinnon osa-alueiden suorittamisesta silloin, kun hakija on hakemusta edeltävien viimeisten viiden vuoden aikana suorittanut jotakin toista väylää koskevan tutkinnon, johon ovat kuuluneet 11 a §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettut tutkinnon osa-alueet, tai hakija on suorittanut aikaisemmin lain voimaan tullessa voimassa olleen 21 §:n nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettun simulaattorissa tehtävän kokeen;*

5) *todistus koeluotsauksesta sillä väylällä, jolle ohjauskirjaa haetaan;*

6) tarvittava suomen ja ruotsin kielen taito.

Luotsin ohjauskirja myönnetään enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Luotsin ohjauskirjan uudistamisen edellytyksenä on, että luotsi osoittaa ylläpitäneensä ammattitaitoaan ja säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja että hänellä on sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset ohjauskirjan myöntämisen ja uudistamisen edellytyksistä sekä ohjauskirjaan merkittävistä tiedoista. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä luotsin ohjauskirjan

hakemiseen ja uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet tai niiden sähköisen muodon.

14 §

Linjaluotsinkirja

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää väylä- ja aluskohtaisen linjaluotsinkirjan aluksen päällikölle, joka osoittaa tuntevansa aluksen käyttämän väylän. *Linjaluotsinkirja voidaan vastaavin edellytyksin myöntää myös aluksen perämiehelle.*

Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakija:

1) on osallistunut hakemuksen kohteena olevan aluksen tai vastaavanlaisen aluksen navigointiin päällikkönä tai perämiehenä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä;

2) on suorittanut hyväksytysti Liikenteen turvallisuusviraston järjestämän tutkinnon; (3.12.2010/1050)

14 §

Linjaluotsinkirja

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää väylä- ja aluskohtaisen linjaluotsinkirjan aluksen päällikölle tai perämiehelle, joka osoittaa tuntevansa aluksen käyttämän väylän, silloin kun:

1) alus on kokonsa puolesta luotsinkäyttövelvollinen 5 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan mukaisesti;

2) säiliöalus on suurimmalta pituudeltaan enintään 90 metriä tai suurimmalta leveydeltään enintään 14 metriä ja kuljettaa irtolastina nesteytettyä maakaasua (LNG); tai

3) säiliöalus on kaksoisrunkoinen ja suurimmalta pituudeltaan enintään 90 metriä tai suurimmalta leveydeltään enintään 14 metriä ja kuljettaa irtolastina kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu aluskohtainen linjaluotsinkirja voidaan myöntää päällikön tai perämiehen hakemuksesta koskemaan myös toista alusta, joka kooltaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan oleellisilta osin vastaa hakemuksen kohteena olevaa alusta.

Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakija:

1) on osallistunut hakemuksen kohteena olevan aluksen tai 2 momentissa tarkoitetun aluksen navigointiin päällikkönä tai perämiehenä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä tai väylällä ja laivasimulaattorissa;

2) esittää todistuksen luotsaustutkinnon:

a) 11 a §:n 1 momentin 1 - 3 kohdassa tarkoitettujen tutkinnon osa-alueiden suorittamisesta; tai

b) 11 a §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkinnon osa-alueiden suorittamisesta silloin, kun hakija on

3) on suorittanut hyväksytysti Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymän henkilön vastaanottaman koeluotsauksen; koeluotsaus on tehtävä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä molempiin suuntiin tai linjaluotsinkirjaan merkittävään suuntaan;

4) hallitsee tarvittavassa laajuudessa suomen tai ruotsin kieltä.

Sellaisilla tämän lain 5 §:ssä tarkoitetuilla väylillä, jotka sijaitsevat alusliikennepalvelulain (623/2005) 5 §:ssä tarkoitettuja tiedotuksia, 6 §:ssä tarkoitettua navigointiapua sekä 7 §:ssä tarkoitettua alusliikenteen järjestelypalvelua tarjoavan VTS-keskuksen alueella, linjaluotsinkirjan voi saada myös sillä edellytyksellä, että hakija:

1) täyttää 2 momentin 1 kohdan vaatimuksen;

2) on suorittanut 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tutkinnon ja 3 kohdassa tarkoitetun koeluotsauksen englannin kielellä; (3.12.2010/1050)

3) hallitsee tarvittavassa laajuudessa englannin kielen;

4) tuntee väyläalueen navigoinnissa, alusliikennepalvelussa ja jäänmurtopalvelussa käytettävän paikannimistön suomeksi tai ruotsiksi.

Linjaluotsinkirja myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Linjaluotsinkirjan uudistamisen edellytyksenä on, että kirjan haltija osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa.

Säännökset linjaluotsinkirjan sisällöstä sekä tarkempia säännöksiä linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksistä ja linjaluotsinkirjan uudistamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

hakemusta edeltävien viimeisten viiden vuoden aikana suorittanut jotakin toista väylää koskevan tutkinnon, johon on kuulunut mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu osa-alue, tai on suorittanut aikaisemmin lain voimaan tullessa voimassa olleen 21 §:n nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitetun simulaattorissa tehtävän kokeen;

3) esittää todistuksen koeluotsauksesta sillä väylällä, jolle linjaluotsinkirjaa haetaan;

4) hallitsee tarvittavassa laajuudessa suomen tai ruotsin kieltä.

Sellaisilla luotsattavaksi määritellyillä väylillä, jotka sijaitsevat alusliikennepalvelulain 5 §:ssä tarkoitettuja tiedotuksia, 6 §:ssä tarkoitettua navigointiapua sekä 7 §:ssä tarkoitettua alusliikenteen järjestelypalvelua tarjoavan VTS-keskuksen alueella, linjaluotsinkirjan voi saada myös sillä edellytyksellä, että hakija:

1) täyttää 3 momentin 1 kohdassa säädetyn vaatimuksen;

2) on suorittanut 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tutkinnon ja 3 kohdassa tarkoitetun koeluotsauksen englannin kielellä;

3) hallitsee tarvittavassa laajuudessa englannin kielen;

4) tuntee väyläalueen navigoinnissa, alusliikennepalvelussa ja jäänmurtopalvelussa käytettävän paikannimistön suomeksi tai ruotsiksi.

Linjaluotsinkirja myönnetään enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Linjaluotsinkirjan uudistamisen edellytyksenä on, että kirjan haltija osoittaa ylläpitäneensä ammattitaitoaan ja säilyttäneensä väylätuntemuksensa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset linjaluotsinkirjan myöntämisen ja uudistamisen edellytyksistä sekä linjaluotsinkirjaan merkittävistä tiedoista. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä linjaluotsinkirjan hakemiseen ja

uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet tai niiden sähköisen muodon.

16 §

Erivapaus

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää aluskohtaisen erivapauden luotsinkäyttövelvollisuudesta aluksen sekä alus- tai hinausyhdistelmän päällikölle tai perämiehelle, jos aluksen bruttovetoisuus on alle 3 700. Erivapaus voidaan aluksen koosta riippumatta myöntää myös jäänmurtajan päällikölle tai perämiehelle. Erivapaus voidaan myöntää joko yksittäiselle tai useammalle tämän lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettulle väylälle.

Erivapauden myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

1) pitkäaikainen kokemus liikenteestä Suomen aluevesillä tai Saimaan vesialueella joko hakemuksen kohteena olevassa tai vastaavanlaisessa aluksessa;

2) päällikkönä tai perämiehenä toimimiseen vaadittava kansipäällystön pätevyyskirja;

3) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta;

4) Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymä koulutus;

16 §

Erivapaus

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää kokonsa puolesta luotsinkäyttövelvollisen aluksen, alusyhdistelmän tai hinausyhdistelmän päällikölle tai perämiehelle aluskohtaisen erivapauden velvollisuudesta käyttää luotsia, jos aluksen bruttovetoisuus on alle 3 700. Erivapaus voidaan myöntää joko yksittäiselle tai useammalle luotsattavaksi määritetyille väylälle tai kaikille väylille jollakin rajatulla vesialueella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu aluskohtainen erivapaus voidaan myöntää päällikön tai perämiehen hakemuksesta koskemaan myös toista alusta, joka kooltaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan oleellisilta osin vastaa hakemuksen kohteena olevaa alusta.

Erivapauden myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

1) kokemusta aluksen navigoinnista viimeisten viiden vuoden aikana hakemuksen kohteena olevalla väylällä tai väylillä aluksen päällikkönä tai perämiehenä:

a) vähintään 12 kuukautta, josta vähintään 6 kuukautta hakemuksen kohteena olevassa tai 2 momentissa tarkoitettussa aluksessa; tai

b) vähintään 8 kuukautta hakemuksen kohteena olevassa tai 2 momentissa tarkoitettussa aluksessa ja vähintään yksi harjoittelukerta laivasimulaattorissa hakemuksen kohteena olevien väylien koosteella; sekä

c) kymmenen harjoittelumatkaa kanavalla kumpaankin suuntaan, jos hakemus koskee Saimaan kanavaa;

2) päällikkönä tai perämiehenä toimimiseen vaadittava kansipäällystön pätevyyskirja;

3) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta;

4) todistus luotsaustutkinnon 11 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen osa-

alueiden suorittamisesta taikka mainitun momentin 2 kohdassa tarkoitetun osa-alueen suorittamisesta, jos hakija on hakemusta edeltävien viimeisten viiden vuoden aikana suorittanut jotakin toista väylää koskevan tutkinnon, johon on kuulunut mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu osa-alue tai hakija on suorittanut aikaisemmin lain voimaan tullessa voimassa olleen 21 §:n nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettua simulaattorissa tehtävän kokeen; sekä

5) Liikenteen turvallisuusviraston järjestämä hyväksytysti suoritettu tutkinto; sekä

6) tarvittava suomen tai ruotsin kielen taito. Erivapauden myöntämisen edellytyksenä on, ettei alusturvallisuus tai ympäristö vaarannu. Erivapauteen voidaan liittää ehtoja, jotka koskevat aluksen vahtijärjestelyjä tai muun päällystön kokemusta aluksen navigoinnissa.

Erivapaus myönnetään *määräajaksi*, enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa samoin edellytyksin kuin se voidaan myöntää.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa erivapauden, jos myöntämisen perusteet lakkaavat olemasta voimassa, erivapauden saanut rikkoo toistuvasti tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tai muita alusliikennettä koskevia säännöksiä ja määräyksiä tai muutoin vaarantaa toiminnallaan alusliikenteen turvallisuutta.

Erivapauden myöntämisen edellytyksistä ja erivapauspäätöksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5) tarvittava suomen tai ruotsin kielen taito. Erivapauden myöntämisen edellytyksenä on, ettei alusturvallisuus tai ympäristö vaarannu. Erivapauteen voidaan liittää ehtoja, jotka koskevat aluksen vahtijärjestelyjä tai päällystön kokemusta aluksen navigoinnissa.

Erivapaus myönnetään enintään viideksi vuodeksi ja se voidaan hakemuksesta uudistaa, *jos hakija osoittaa ylläpitäneensä ammattitaitoaan, säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja erivapauden saamisen muut edellytykset ovat edelleen olemassa.*

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa erivapauden, jos myöntämisen perusteet lakkaavat olemasta voimassa, erivapauden saanut rikkoo toistuvasti tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tai muita alusliikennettä koskevia säännöksiä ja määräyksiä tai muutoin vaarantaa toiminnallaan alusliikenteen turvallisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset erivapauden uudistamisen edellytyksistä sekä erivapauteen merkittävistä tiedoista. Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä erivapauden hakemiseen ja uudistamiseen liittyvistä menettelyistä sekä vahvistaa hakemuslomakkeet tai niiden sähköisen muodon.

18 §

Valvonta

Liikenne- ja viestintäministeriö huolehtii tämän lain mukaisen luotsaustoiminnan

18 §

Valvonta

Liikenne- ja viestintäministeriö huolehtii luotsaustoiminnan yleisestä ohjauksesta ja

yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo tämän lain noudattamista.

kehittämisestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo tämän lain muiden kuin 6 §:n säännösten noudattamista.

VTS-viranomainen ilmoittaa välittömästi Liikenteen turvallisuusvirastolle havaitsemistaan poikkeamista, jotka koskevat luotsinkäyttövelvollisuuden noudattamista, luotsin ohjaukirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden käyttöä sekä luotsauspalvelujen tarjoamista.

Liikenteen turvallisuusviraston on toimitettava teknisen käyttöyhteyden avulla VTS-viranomaiselle ajantasaiset tiedot luotsin ohjaukirjoista, linjaluotsinkirjoista, erivapauksista ja poikkeuksista luotsinkäyttövelvollisuudesta. Poikkeuksista Liikenteen turvallisuusvirasto voi ilmoittaa VTS-viranomaiselle myös muulla tavalla kuin teknisen käyttöyhteyden avulla.

Luotsauspalveluja tarjoavan yhtiön on toimitettava VTS-viranomaiselle sähköisesti ajan tasalla olevat tiedot luotsintilauksista ja käynnissä olevista luotsauksista. Yhtiön on ilmoitettava VTS-viranomaiselle poikkeamista tai häiriöistä luotsaustoiminnassa.

20 a §

Muutoksenhaku

Liikenteen turvallisuusviraston muuhun päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

21 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset sekä yleispoikkeukset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

20 a §

Muutoksenhaku

Liikenteen turvallisuusviraston muuhun päätökseen *sekä luotsaustutkiminnon järjestäjän tekemään tutkintoa koskevaan päätökseen* saa vaatia oikaisua *Liikenteen turvallisuusvirastolta* siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

21 §

Tarkemmat määräykset, luettelot ja poikkeukset

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden myöntämiseen liittyvistä koulutuksista, tutkinnoista ja koeluotsauksista sekä pitää luetteloa myöntämistään luotsin ohjauskirjoista, linjaluotsinkirjoista ja erivapauksista.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset luotsattavista väylistä ja luotsipaikoista sekä julkaisee niistä luetteloa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi erityisten sää- tai jääolosuhteiden vuoksi tai kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien rajatulla alueella toteutettavien harjoitusten tai pelastustoimien suorittamiseksi tai harjoitusalueelle tai pelastustoimien suorittamisalueelle siirtymiseksi hakemuksesta myöntää aluksille poikkeuksia luotsinkäyttövelvollisuudesta, jos luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten noudattaminen olisi ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa, ja edellyttäen, että alusturvallisuutta ja ympäristöä ei vaaranneta. *Samoilla edellytyksillä* Liikenteen turvallisuusvirasto voi myöntää luotsausyhtiölle poikkeuksia luotsauspalvelujen tarjoamisvelvollisuudesta.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset luotsattavista väylistä ja luotsipaikoista sekä julkaisee niistä luetteloa.

Liikenteen turvallisuusvirasto pitää luetteloa myöntämistään luotsin ohjauskirjoista, linjaluotsinkirjoista, erivapauksista ja poikkeuksista velvollisuudesta käyttää luotsia.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää aluksille poikkeuksia velvollisuudesta käyttää luotsia, jos alusturvallisuutta ja ympäristöä ei vaaranneta ja velvollisuutta koskevien säännösten noudattaminen olisi ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa:

1) erityisten sää- tai jääolosuhteiden vuoksi, öljy- tai kemikaalivahinkojen torjuntatoimien ja torjunnan harjoittamisen vuoksi, kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien, rajatulla alueella toteutettavien harjoitusten vuoksi tai kilpailujen, pelastustoimien tai rajaturvallisuustehtävien suorittamiseksi; tai

2) vesirakennustyömaalla tehtävää työtä varten, putken, kaapelin tai muun sellaisen laskemiseksi, luotsattavilla väylillä tehtäviä huoltotöitä varten, tietyllä vesialueella suoritettavaa tutkimustoimintaa varten, hinauksessa suoritettavaa erikoiskuljetusta varten tai saariston kehityksen edistämisestä annetun lain 5 §:ssä tarkoitettujen liikenne- ja kuljetuspalvelujen turvaamiseksi harjoitettavaa liikennettä varten.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi 3 momentissa tarkoitetuilla perusteilla myös myöntää luotsausyhtiölle poikkeuksia velvollisuudesta tarjota luotsauspalveluja.

Tämä laki tulee voimaan .. päivänä
...kuuta 20...

Edellä 4 d §:ssä tarkoitettu
toimintakäsikirja on laadittava ja toimitettava
Liikenteen turvallisuusvirastolle kuuden
kuukauden kuluessa tämän lain
voimantulosta.

2.

Laki**alusliikennepalvelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alusliikennepalvelulain (623/2005) 3 § 3, 4 ja 6 momentti ja 17 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin ne ovat laissa 791/2013, ja
lisätään lakiin uusi 18 § 3 momentti ja 19 § 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

3 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

 Lakia sovelletaan aluksiin, joiden bruttovetoisuus on vähintään 300, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Lakia ei kuitenkaan sovelleta:

1) sota-aluksiin, puolustusvoimien aluksiin, rajavartiolaitoksen aluksiin eikä muiden viranomaisten aluksiin, joita ei käytetä kaupallisiin palveluihin;

2) kalastusaluksiin, perinnealuksiin, alle 45 metriä pitkiin huvialuksiin.

 Aluksen turvatoimiin, alusjätteisiin, tullaukseen ja Schengenin rajasäännöstöön liittyvistä ilmoituksista säädetään erikseen.

17 §

Alusliikenteen tilapäinen ohjaaminen erityistilanteissa

VTS-viranomainen voi tarvittaessa poikkeavien sää-, jää- tai

 Lakia sovelletaan merenkulun tiedonhallintaan ja ilmoitusvelvollisuuksiin, jotka koskevat Suomen satamissa käyviä meriliikenteessä olevia aluksia.

Lakia ei kuitenkaan sovelleta, ellei tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tai tässä laissa tarkoitetuissa alusliikennepalveluun osallistumista tai ilmoitusvelvollisuuksia koskevissa säännöksissä toisin säädetä:

1) sota-aluksiin, puolustusvoimien aluksiin, Rajavartiolaitoksen aluksiin eikä muiden viranomaisten aluksiin, joita ei käytetä kaupallisiin palveluihin;

2) kalastusaluksiin, perinnealuksiin, alle 45 metriä pitkiin huvialuksiin;

3) hinaajiin silloin, kun ne siirtyvät ilman lastia ja hinattavaa kahden suomalaisen sataman välillä.

 Aluksen turvatoimiin, alusjätteisiin, luotsaukseen, tullaukseen ja Schengenin rajasäännöstöön liittyvistä ilmoituksista säädetään erikseen.

17 §

Alusliikenteen tilapäinen ohjaaminen erityistilanteissa

VTS-viranomainen voi tarvittaessa poikkeavien sää-, jää- tai

vedenkorkeusolosuhteiden vuoksi tai VTS-alueella olevan erikoiskuljetuksen taikka meripelastustapahtuman tai muun liikennettä rajoittavan tai vaarantavan seikan vuoksi tilapäisesti määrätä:

1) vesialueen, väylän tai väylän osan suljettavaksi;

18 §

VTS-viranomaisen ilmoitusvelvollisuudet

19 §

VTS-viranomaisen toimintakäsikirja

vedenkorkeusolosuhteiden vuoksi tai VTS-alueella olevan erikoiskuljetuksen taikka meripelastustapahtuman tai muun liikennettä rajoittavan tai vaarantavan seikan vuoksi tilapäisesti määrätä:

1) vesialueen, väylän tai väylän osan suljettavaksi tai avattavaksi;

18 §

VTS-viranomaisen ilmoitusvelvollisuudet

VTS-viranomaisen velvollisuudesta vastaanottaa alusten luotsinkäyttöä koskevat ilmoitukset ja ilmoittaa Liikenteen turvallisuusvirastolle luotsauslain (940/2003) noudattamiseen liittyvistä havainnoistaan säädetään mainitussa laissa.

19 §

VTS-viranomaisen toimintakäsikirja

Toimintakäsikirjassa on määriteltävä luotsauslaissa säädettyjä velvoitteita koskevat menettelytavat, ilmoituskäytännöt ja yhteistyö Liikenteen turvallisuusviraston ja luotsauslaissa tarkoitetun luotsausyhtiön kanssa.

Tämä laki tulee voimaan .. päivänä ..kuuta 201..